Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1999 йил 17 апрель, шанба | Баҳоси сотувда эркин нархда | № 31 (7124)

Da`vat

Дўст - душмандан кимки менга илтижо қилиб келгудек бўлса, дўстларга шундай муомала қилдимки, дўстлиги янада ортди, душманларга эса шундай муносабатда бўлдимки, уларнинг душманлиги дўстликка айланди.

Амир Темур

Ibrat

Усмон Юсупов туманидаги «Миришкор» кооператив ширкат хўжалиги томонидан ўтган йили 624 ўринли замонавий мактаб қурилиб, фойдаланишга топширилганди. Яқинда хўжалик ҳисобидан яна шундай мактаб қуриш учун 40 миллион сўм ажратилди.

Олий Мажлиснинг XIV сессиясида

МУҲИМ ҚОНУНЛАР МУҲОКАМАСИ

14-15 апрель кунлари Тошкентда биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессияси бўлиб ўтди. Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов бошқарди.

Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотларининг раҳбарлари, хорижий давлатлар элчилари ва дипломатия корпуси вакиллари, республика ва хорижий оммавий ахборот воситалари вакиллари ҳозир бўлишди.

Сессия иштирокчилари 16 февраль куни Тошкентда содир бўлган террорчилик ҳаракатлари чоғида ҳалок бўлган бегуноҳ кишиларни бир дақиқа сукут сақлаб хотирладилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов сессияда жамиятимиз ҳаётининг сиёсий, иқтисодий, маънавий ва бошқа томонларини янада эркинлаштиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида катта маруза қилди.

Маруза юзасидан сўзга чиққанлар Президент томонидан баён қилинган ислоҳотларни чуқурлаштириш, XXI аср бўсағасида жамият ҳаётининг барча томонларини янада эркинлаштириш дастури ва устуворликларини қизғин қўллаб-қувватладилар.

Парламент «Тадбиркорлик ва тадбиркорлар фаолиятининг кафолатлари» қонун лойиҳасини муҳокама қилиш билан ўз ишини давом эттирди. Фикр-мулоҳазалардан сўнг, Олий Мажлис мазкур қонунни қабул қилди. Шу куни депутатлар, шунингдек, «Лизинг тўғрисида»ги, «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш» органлари тўғрисида»ги, «Ҳотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги, «Уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида»ги, «Подавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги Қонунларни маъқулладилар.

Сессиянинг иккинчи куни Парламент «Баҳолаш фаолияти тўғрисида»ги, «Темир йўл транспорти тўғрисида»ги , «Архивлар тўғрисида»ги, «Ўрмон тўғрисида»ги Қонунларни муҳокама этиб, қабул қилди.

Депутатлар, Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритдилар. Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 1999 йил биринчи чорагидаги ижроси ҳақида Молия вазири Р.Азимов ахборотини ҳамда парламентнинг Бюджет, Банк ва молия масалалари қўмитаси раиси А.Аҳадовнинг қўшимча маърузасини тингладилар.

Олий Мажлис Жиззах вилояти таркибида Янгиобод маъмурий ҳудудий туманини тузди, парламент ва унинг раҳбариятининг 1998 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини тасдиқлади.

Олий Мажлис Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг Олий Мажлис ўн тўртинчи сессиясидаги нутқи юзасидан қарор қабул қилди.

Шу билан сессия ўз ишини тугаллади.

ЎЗБЕКИСТОН XXI АСРГА ИНТИЛМОҚДА

Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги маърузаси

Муҳтарам депутатлар!

Ўтаётган ҳар бир кун, тиним билмас вақт бизни XXI асрга тобора яқинлаштирмоқда.

Шу муносабат билан "Биз келгуси асрга ўзимиз билан нималарни олиб ўтишимиз мумкин ва зарур? Ва нималардан воз кечишимиз даркор? Ўз ҳаётимизни қандай йўллар билан яхшиламоқчимиз? Янги минг йилликда қандай муаммоларнинг ечими бизнинг диққат- эътиборимиз марказида турмоғи лозим?" деган саволларга жавоб излашга тўғри келади.

Бу ва бошқа кўплаб долзарб саволларга жавоб топиш учун биз бугун яна ва яна янги тарихимиз бошланган даврга мурожаат этишимиз, агар таъбир жоиз бўлса, кўз ўнгимиздан ўтказишимиз зарур. Чунки ўша даврда мустақиллигимизнинг тамал тоши қўйилди. Ўз ҳаётимизни обод қилиш, халқимиз учун муқаддас бўлган қадриятларга, улкан тарихий меросга таянган, шу билан бирга, умумэътироф этилган демократик тамойил ва меъёрларга риоя қилган ҳолда, мамлакатимизни ўзимиз хоҳлагандек қуриш имконияти туғилди.

Ҳаётимизда қандай ўзгаришлар рўй берганини баҳолаш учун бизга собиқ иттифоқдан, эски мустабид тузумдан қандай тарихий мерос қолганини яна бир карра эслашимиз зарур, деб ўйлайман.

Энг аввало, бизга мўрт, заиф, бирёқлама ривожланган, пахта яккаҳокимлиги ва бой минерал хомашё ресурсларидан назоратсиз, аёвсиз фойдаланиш асосига қурилган иқтисодиёт оғир мерос бўлиб қолганини айтиш лозим.

Иқтисодий ривожланишнинг хомашёвий йўналишини, хомашёни оддий — содда қайта ишлаш қувватларининг ибтидоий даражасини, ишлаб чиқаришнинг четдан келтириладиган технологик асбоб-ускуна ва бутловчи қисмларга буткул қарамлигини ҳисобга олсак, бу оғир меросниг ноқобил жиҳатлари янада ёрқин намоён бўлади.

Бу оғир меросниг яна бир хусусияти — республиканинг ёқилғи ва ғалла масаласида марказга қарамлигида, ун, шакар, гўшт, сут маҳсулотлари каби энг муҳим озиқ-овқат молларининг, бошқа халқ истеъмоли товарларининг, тайёр маҳсулотларнинг четдан олиб келинишида яққол кўринади.

Мамлакатимиздан катта миқдордаги — етиштирилган пахта ҳосилининг аксарият ҳажми — моддий бойлик сув текинга ташиб кетилар эди. Олтин, қимматбаҳо ва рангли металлар, стратегик аҳамиятга эга материаллар, жаҳон бозорида ўта харидоргир бўлган бошқа қимматбаҳо маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотишдан келадиган фойда Ўзбекистон хазинасига тушмас эди.

Бундай вазият республикада ўткир ижтимоий, экологик муаммолар ҳал этилмаётган, нуфузи жадал суръатда ўсиб бораётган, аҳоли турмуш даражаси жиҳатидан собиқ СССРда энг охирги ўринлардан бирида турган пайтда рўй бераётгани айниқса ачинарли эди.

Шундай улкан салоҳиятга эга бўлган мамлакатни камситадиган оғир аҳволга солиб қўйиб, у қонуний, ҳақли равишда ўзига қарашли бўлган маблағни марказдан дотация сифатида сўраб, айтиш мумкинки, ёлвориб олишга мажбур эди.

Боз устига, ноинсоний ғоя ҳукмрон бўлган мустабид тузум ўзининг бор мафкуравий кучини, оммавий ахборот воситаларини, бутун маориф тизимини ишга солиб одамлар онгини кенг миқёсда заҳарлар эди. Уларнинг миллий ва диний туйғуларини қўпол равишда камситар, тарихий ҳақиқатни бузиб кўрсатар эди. Ўз она тилини, миллий анъана ва маданиятини, ўз тарихини билмаслик кўплаб одамларнинг шахсий фожеасига айланиб қолган эди.

Миллий ўзликни англашга бўлган табиий интилиш жоҳилона инкор этиларди. Наврўз, Рамазон, Курбон Ҳайити каби кўплаб муқаддас миллий байрамлар таъқиқ этилган эди. Амир Темур, Имом ал-Бухорий, Имом ат-Термизий, Аҳмад ал-Фарғоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳмад Яссавий, Нажмиддин Кубро, Маҳмуд аз-Замаҳшарий, Хожа Аҳрори Валий, Абдухолиқ Ғиждувоний каби буюк аждодларимизнинг, Абдулла Қодирий, Абдурауф Фитрат, Абдулҳамид Чўлпон, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Усмон Носир каби миллий-озодлик ҳаракати фидойиларининг номларини халқимиз хотирасидан ўчириб ташлашга ҳаракат қилинар эди.

Бизга эски мустабид, маъмурий-буйруқбозлик тизимидан қолган мерос асосан ана шулардан иборат эди.

Бугун ўша давр тўғрисидаги ҳақиқатни холисона айтадиган бўлсак, у замондаги ҳаётимизни жаҳон тарихи ва амалиёти билан таққослайдиган бўлсак, шуни очиқ айтиш керакки, у пайтда Ўзбекистон бирёқлама иқтисодиётга — марказга бутунлай қарам, издан чиққан иқтисодиётга эга бўлган ярим мустамлака мамлакат қаторига айланган эди.

Азиз дўстлар!

Мустақиллик йилларида ҳаётнинг ўзи кўп нарсаларга бизнинг кўзимизни очиб берди, кўп нарсага ўргатди. Собиқ шўролар ҳудудидаги аксарият мамлакатлардан фарқли ўлароқ, биз баландпарвоз ҳавас ва шиорларга, ҳавойи кайфиятларга берилмадик. Бу касалликдан ўзимизни сақлай олдик. Чунки кўпчилик эски тузумни рад этиб, эски тизимни бузиш, демократик жамият ва бозор муносабатлари дастурини эълон қилиб, ўзини ҳақиқий демократия тарафдори дея жар солишнинг ўзи янги ҳаёт қуриш учун етарли, деб ўйлади.

Ҳолбуки, бошқа халқлар тарихи ўзгача аччиқ ҳақиқатни тасдиқлайди: иқтисодий ривожланган, тараққий топган мамлакатлар халқлари бугунги ҳаёт даражасига етиш учун, ўз ҳақ-ҳуқуқларидан, эркинликларидан ва бошқа неъматлардан тўлиқ фойдаланиш учун кўп-кўп йиллар, балки юз йиллаб тинимсиз ва машаққатли меҳнат қилганлар.

Биз эски тизим ўз ўрнини осонликча бўшатиб бермаслигини, унинг заҳарли мафкураси одамлар онгини тез ва енгил ўз таъсиридан, исканжасидан чиқармаслигини етарли даражада ўзимизга тасаввур қилишимиз ва ҳисобга олишимиз зарур эди.

Энг муҳими, янги ижтимоий муносабатларнинг зарур асосини, заминини, керак бўлса, пойдеворини қуриб олиш учун маълум вақт керак эди.

Янги демократик ташкилотларни шакллантириш, янги қонунларни, демократик тушунчалар, мустақил давлатни бошқарув ва эркин иқтисодий тизим нормаларини ишлаб чиқиш, тайёрлаш ва кундалик ҳаётга татбиқ этиш зарур эди. Энг асосийси, жамиятни ислоҳ қилиш ва янгилаш жараёнини бошқарадиган ва таъминлайдиган, янгича фикрлайдиган одамларни тарбиялаш учун ҳам муайян фурсат керак эди.

Муҳими, одамларнинг эски тафаккур қолипларидан воз кечишларига эришиш керак эди. Улар инсоният тарихида ҳеч қачон бир тизимдан мутлақо янги тизимга ўтиш силлиқ кечмаганини, бунинг учун жамият доимо муайян қийинчиликларни бошидан кечириши табиий ва объектив ҳол эканини амалда англаб олишлари зарур эди. Ҳаётда ҳар бир нарсанинг баҳоси бўлганидек, фаровон турмушга эришишнинг ҳам албатта ўз тош-тарозиси бор. Бошқача айтганда, одамзод бир нарсага эришмоқ учун маълум вақт ҳузур-ҳаловатдан воз кечишига ҳам тўғри келади. Буни ҳаётнинг ўзи тасдиқлайди.

Буларнинг барчасини инобатга олган ҳолда, энг муҳими, халқимизнинг кайфиятини бузмаслик мақсадида, ўтиш даврида унинг бошига тушган оғир юк ва ташвишларни енгил қилиш, мураккаб синовларда ҳеч кимнинг бурнини қонатмасдан, узоқ ва яқин қўшниларимиз билан тенг ва дўстона алоқа қуриб, босқичма-босқич сиёсат олиб боришга ҳаракат қилдик.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, нисбатан қисқа вақт мобайнида Ўзбекистонни мустақил ривожлантириш борасида биз нималарга эришдик?

1. Аввламбор, Оллоҳ таолонинг иродаси ва марҳамати билан мустақиллик ва истиқлолимизни қўлга киритиб, ўз тақдиримизни ўзимиз белгилаш, барча табиий, минерал-хомашё бойликларимиздан, мамлакатнинг бутун салоҳиятидан ўз халқимиз ва унинг келажаги манфаатлари йўлида фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлдик.

Дунё харитасида жаҳон ҳамжамияти томонидан тан олинган янги давлат — Ўзбекистон Республикаси пайдо бўлди.

2. Мамлакатда сохта ғоя, маъмурий-буйруқбозлик асосига қурилган, собиқ иттифоқнинг мустабид тизимига барҳам берилди. Маълумки, аввал зикр этилганидек, бу тизимда Ўзбекистон фақатгина хомашё базаси, бошқача айтганда, ярим мустамлака ўлка эди.

3. Эркин бозор иқтисодиёти тамойилларига асосланган демократик давлатнинг конституцион, ҳуқуқий ва амалий асосларини яратишга муваффақ бўлдик.

(Давоми 2-3- бетларда)

JUMLADA JAHON

• Ўзбекистон Республикасининг «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги Қонуни ҳамда унга доир шарҳ «Халқ сўзи» газетасида эълон қилинди.

• Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2005 йилгача бўлган даврда Ўзбекистонда туризмни ривожлантириш Давлат дастури тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди.

• Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида «Президент кубоги» халқаро теннис турнирига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг мажлиси бўлиб ўтди.

• Малайзияда Австралия, Янги Зеландия, Сингапур ва Буюк Британия мамлакатлари ҳарбий кучлари иштирокида бўлиб ўтаётган машқларда ҳарбий ҳаво ва ҳарбий денгиз кучлари қўшинлари қатнашмоқда.

• Конго Демократик Республикасида ҳаракат қилаётган исёнчилар мамлакат шимолида жойлашган, стратегик жиҳатдан муҳим ҳисобланган ва қазилма бойликлари мўл бўлган шаҳар – Какуюни босиб олди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг

ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг Олий Мажлис ўн тўртинчи сессиясидаги нутқи юзасидан

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг маърузасида таклиф этилган ислоҳотларни чуқурлаштириш, жамият сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий турмушини янада эркинлаштириш, Ўзбекистоннинг XXI аср бўсағаси ва янги аср бошларидаги ривожланиш истиқболлари дастури ва устувор йўналишларини, 1999 йил 16 февралда Тошкент шаҳрида содир бўлган фожеали воқеаларни муҳокама этиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ***қарор қилади:***

1. Ўзининг демократия, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш, етилган муаммоларни тинч йўл билан ҳал этиш тамойилларига содиқлигини тасдиқласин. Ривожланишнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан эълон қилинган ва халқ томонидан қўллаб-қувватланган, инсон ҳаёти халқ ва давлатнинг олий қадрияти даражасига кўтарилган, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий фуқаролик жамияти барпо этишга қаратилган стратегик йўлини ўзгартиришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

2. Жамият сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий турмушини янада эркинлаштиришнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти таклиф қилган асосий йўналишлари қонунчилик ва амалий ишларда асос қилиб олинсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг, жойлардаги ҳокимият вакиллик органларининг депутатлари:

сайловчилар билан алоқаларни мустаҳкамласинлар, улар билан учрашувларни мунтазам ўтказиб борсинлар, Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий фуқаролик жамияти барпо этишга қаратилган стратегик йўлини тушунтириб борсинлар;

сайловчиларнинг диққат-эътиборини демократия, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш, муаммоларни тинч йўл билан ҳал этиш тамойилларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, ҳокимият учун курашнинг конституцияга хилоф усулларига, диний экстремизм ва ақидапарастлик кўринишларига қарши туриш зарурлигига қаратсинлар;

ҳуқуқ-тартибот сақланишига, фуқаролик жамияти нормаларига риоя этилишига кўмаклашсинлар, ёшларда халқ ва Ватан олдидаги бурч туйғусини, ватанпарварлик ва юксак ахлоқий фазилатларни шакллантириш мақсадида улар ўртасида тарбиявий ишлар олиб боришга эътибор қаратсинлар.

4. Террорчилик, диний экстремизм ва ақидапарастликнинг ҳар қандай кўринишлари, ҳокимият учун курашнинг конституцияга хилоф, ғайридемократик усуллари, жамиятдаги барқарорликни издан чиқаришга, мамлакатда тинчлик ва осойишталикни бузишга бўлган ҳаракатлар қоралансин.

5. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари террорчилик, экстремизм ва диний ақидапарастлик кўринишларига, одамлар ҳаёти хавфсизлигига, мустақил Ўзбекистоннинг келажагига қарши қаратилган жиноий хаттиҳаракатларга қарши курашни кучайтирсинлар.

6. Жамоат бирлашмалари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари демократия институтларини ривожлантиришга, шахс ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга, жамиятда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга даъват этилсин.

7. Оммавий ахборот воситалари мамлакат Президентининг маърузасидаги йўл-йўриқларни, амалга оширилаётган ислоҳотларнинг боришини кенг ёритсин, ўз фаолиятини демократия ва ошкоралик руҳида янада такомиллаштирсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси **Э. Халилов**

Тошкент шаҳри,
1999 йил 14 апрель

Kollejlar hayotidan

Бугун мамлакатимиз таълим тизимининг ўрта бўғинида қизғин ўзгаришлар жараёни кечмоқда. Ёшларимизга ўрта махсус, касб-ҳунар ўргатаётган барча таълим масканларида «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» талабларига мувофиқ янги турдаги ўқув муассасаларига айлантирилиш жараёни, яъни академик лицей ёки касб-ҳунар коллежи мақомини олиш мақсадида муайян ишлар қилинмоқда. Жойларда ушбу таълим масканлари учун янги ўқув бинолари, ўқувчилар учун ётоқхона, ошхона, маиший хизмат, спорт мажмуи каби иншоотларнинг қурилиши бошланиб кетган. Тўхтаб қолган қурилиш ишлари эса давом эттирилаяпти. Шунингдек, олий ўқув юртлари қошидаги лицей-гимназиялар, эски таълим тизимида мавжуд бўлган ҳунар-техника билим юртлари, ўрта махсус ўқув муассасалари, касб-ҳунар мактаблари ва бошқа объектлардаги ўқув бинолари шу куннинг талаби нуқтаи назаридан реконструкция қилинмоқда. Ўрта бўғиндаги ана шундай ижобий ўзгаришлар билан яқиндан танишиш мақсадида пойтахтимизнинг Сирғали туманида жойлашган озиқ-овқат ва енгил саноат бўйича республика касб-ҳунар лицейига йўл олдик.

Лицей дарвозасидан кирганимизданоқ, бу ерда реконструкция ва таъмирлаш ишлари айни авж олганлигининг гувоҳи бўлдик. «Ўзсувқурилиш» давлат концерни мутахассислари томонидан тайёрланган ушбу муассасани «Хизмат кўрсатиш соҳаси»га мўлжалланган касб-ҳунар коллежига мослаштириш лойиҳаси бўйича бир неча меҳнат жамоалари ишлашмоқда эди.

(Давоми 4-бетда)

ТАЛАБГА МОС БЎЛАДИ

ЎЗБЕКИСТОН XXI АСРГА ИНТИЛМОҚДА

Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-бетда).

4. Ана шу асосда давлат ва жамиятни, иқтисодиётни, молия ва пул муомаласини, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани такомиллаштириш ҳамда бошқаришнинг янги тизимини барпо этишга эришдик. Жамиятда янги маънавий ва ахлоқий қадриятларнинг устуворлиги таъминланди.

5. Мамлакатнинг жаҳон ҳамжамиятидаги нуфузи ва ўрни ошишига хизмат қиладиган, унинг манфаатларига мос келадиган ташқи сиёсат ва ташқи иқтисодий алоқаларнинг мустақил йўли шакилланди ва изчил амалга оширилмоқда.

6. Мамлакатимизнинг сарҳадлари ва суверинитетини ҳимоя қилишга қодир бўлган янги миллий армия тузилди. Давлатда хавфсизлик ва жамоат тартибини таъмин этувчи мутлақо янги асосдаги тизим яратилди.

7. Тарихий, миллий ва ахлоқий қадрият ҳамда анъаналарнинг, муқаддас динимизнинг жамиятни маънавий юксалишидаги ўрни ва аҳамияти қайта тикланди.

8. Бизнинг кейинги йилларда эришган энг катта ютуғимиз — бу умумий хонадонимизда қарор топган тинчлик ва барқарорлик, миллатлараро ва фуқаролараро тотувликдир. Одамларимиз тафаккурида бу қадриятнинг беқиёс аҳамиятини англаб етиш туйғуси тобора юксалиб бормоқда.

9. Шаҳар ва қишлоқларимизнинг қиёфаси кундан-кунга ўзгармоқда. Иқтисодиёт ва жамиятда шахсий мулк ва мулкдорларнинг, тадбиркорларнинг мавқеи ва ўрни мустаҳкамланмоқда.

Йирик иншоотлар, корхоналар, завод ва фабрикаларнинг қурилгани, ёқилғи ва ғалла мустақиллигига эришилгани, иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлар, изчил ўсиш суръатлари, макроиқтисодий барқарорлик, одамларнинг моддий ва ижтимоий ҳаётидаги сезиларли ижобий ўзгаришлар — буларнинг бари биз танлаган тараққиёт моделининг тўғрилигини тасдиқловчи далиллардир ва бугунги кунда бу ҳақиқатни ҳеч ким инкор эта олмайди.

10. Одамларимизнинг тафаккури ва ҳаётга муносабати ўзгармоқда. Ўтмиш қолипларидан воз кечган жамиятимиз аъзолари ҳаётдаги ўз ўрнини янгича тасаввур этмоқда, ўз кучига ишончи ортиб бормоқда. Кишиларимиз онгида демократик қадриятлар мустаҳкамланмоқда. Бу йиллар давомида биз эришган энг катта ва энг муҳим ютуқ — бу аҳолининг фаоллиги ошаётгани, ҳаётимизни ислоҳ этиш ва янгилаш зарурлигига, мамлакатимизнинг келажагига бўлган қатъий ишончидир.

Ўтган давр мобайнида эришилган ютуқларнинг мана шу оддий рўйхати замирида, аввало, ўтиш даврининг асосий тамойил ва устувор йўналишларини шакллантириш борасида амалга оширилган катта ишлар, бугуни ва келажагини ўз қўли билан бунёд этаётган миллионлаб ватандошларимизнинг иродаси, ақл-заковати ва фидокорона меҳнати ётибди.

Буни ҳеч ким ва ҳеч қачон эсдан чиқармаслиги зарур. Мен яна ва яна бир карра халқимга таъзим қилиб айтмоқчиман: энг оғир, энг мураккаб пайтларда, дамларда ҳам танти, бағрикенг, меҳнаткаш халқимиз менинг энг ишончли таянчим ва суянчим бўлган ва, иншоолло, келгусида ҳам шундай бўлиб қолишига аминман.

Азиз ватандошлар!

Шу йил 16 февраль куни Тошкентда рўй берган фожеали воқеалар кўп нарсаларда кўзимизни очиб берди, десак, ўйлайманки, сизлар менинг бу фикримга қўшиласиз. Биз ўзимизнинг аччиқ тажрибамизда Ўзбекистон мустақиллигига ҳақиқий хавф-хатарлар борлигига қайта-қайта амин бўлмоқдамиз. Бундай кирдикорлардан мақсад — мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий барқарорликни, фуқаролар ва миллатлараро тотувликни издан чиқаришга уринишдир.

Бошқача айтганда, бундан мақсад халқимизнинг фаровон ҳаёт қуришга бўлган интилишини, изчил ривожланишимиз ва жаҳон ҳамжамиятига қўшилиш йўлидаги эзгу ниятларимиз пойдеворини барбод этишдан иборатдир. Ана шу фожеали воқеаларнинг асосий сабаблари ҳақида тўхталар эканман, мен сизларнинг эътиборингизни очиқ-ойдин турган иккита хавф-хатарга қаратмоқчи эдим:

Биринчи. Мамлакат ташқарисидаги тажовузкор ақидапараст кучлар ислом дини халқимиз учун муқаддас қадрият эканидан фойдаланиб, Ўзбекистонни демократик, маърифий тараққиёт йўлидан оғдиришга интилмоқдалар.

Иккинчи. Биз шуни ҳеч қачон унутмаслигимиз керакки, ҳали-ҳануз бизнинг мустақил йўлимизни кўролмайдиган, турли баҳоналар билан Ўзбекистонга ўз сиёсатини, таъсирини ўтказиш ва ҳукмронлик қилишга уринаётган кучлар мавжуд.

Фурсатдан фойдаланиб, мен яна бир карра таъкидламоқчиман: бугунги кунда ҳам агар бирор кимсанинг ҳаёлида бизни танлаган йўлимиздан оғдириш, хонадонимиздаги тинчлик ва барқарорликни бузиш истаги бўлса, билиб қўйсинки, энди кеч бўлди. Бизга тазйиқ ўтказиш, турли хил бузғунчилик, портлашлар, террористик ҳаракатлар билан мамлакат раҳбарини маҳв этиш, ҳаётимизни издан чиқариш, олдимизга қўйилган мақсадлардан чалғитишга уриниш вақти ўтди.

Тарихни ҳеч қачон ортга қайтариб бўлмайди. Етти йил ичида иқтисодиётни, жамиятнинг ўзини янгилаш ва ислоҳ қилиш, ўзгаришлар ортга қайтариб бўлмас жараёнга айланди. Биз буни тўла ишонч билан айта оламиз.

Ёшидан, миллатидан, динидан қатъи назар, мамлакатимизда истиқомат қиладиган оддий одамларнинг бу воқеаларга муносабати кейинги йилларда халқимизнинг ўзлигини англаши, мустақил, эркин давлат, демократик жамият қуришга бўлган хоҳиш-иродаси нечоғли кучли эканини яна бир карра тасдиқламоқда.

Ўтказилаётган янгиланиш ва ислоҳотлар йўлини, амалга оширилаётган барча ўзгаришларни халқимиз қўллаб-қувватлаётганини кўрсатмоқда. Биз Ўзбекистон халқини ҳеч нарса билан қўрқитиб бўлмаслигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. Чунки ўтган давр мобайнида одамларнинг ўзи, уларнинг тафаккури, ҳаётга бўлган муносабати мутлақо ўзгарди.

Барчага мана шу оддий ҳақиқат аён бўлиши керак: ўз тақдирини ўз қўлига олган, эркинлик ва мустақиллик ҳавосидан бир бора кўксини тўлдириб нафас олган, танланган тараққиёт ва фаровонлик йўлининг тўғрилигига ишонч ҳосил қилган ҳар қайси одам ва бутун бир халқ ҳеч қачон ўз эътиқодидан қайтмайди.

Биз яна шу нарсага ишонч ҳосил қилдикки, Ўзбекистоннинг мустақилликка интилиши, мамлакатимизда ўтказилаётган ўзгаришлар ва ислоҳотлар йўли халқаро ҳамжамият, биз билан ҳамкорлик қилаётган хорижий мамлакатлар, компаниялар, фирмалар ва банклар томонидан астойдил қўллаб-қувватланмоқда. Буни жаҳон ҳамжамиятининг муносабатидан, деярли барча хорижий мамлакатлар раҳбарлари бизни қўллаб-қувватлаётганидан ҳам билса бўлади.

Кўплаб хорижий шерикларимиз — ишбилармон доиралар вакилларининг бизга изҳор этаётган хайрихоҳлиги ва мадади шуни кўрсатадики, уларнинг барчаси Ўзбекистонда бугун ўз бизнеси билан шуғулланмоқда ёки шуғулланишни истайди. Улар бизга бўлган хавф-хатарга қарши мамлакатимиз иқтисодиётига киритилаётган инвестициялар ҳажмини янада кўпайтириш билан жавоб бермоқдалар. Ўзбекистондан минглаб километр узоқликда яшаётган, ўзбек халқини чин дилдан қўллаб-қувватлаётган оддий одамларнинг бу воқеаларга муносабати ҳам юқорида зикр этилган фикрни тасдиқлайди.

Менинг номимга келаётган минглаб хатлардан бирини сизларнинг эътиборингизга мисол тариқасида ҳавола этмоқчиман: "Менинг исмим Андерс Твейгард. Мен сизни қўллаб-қувватлашимни изҳор этиш мақсадида Норвегиядан мактуб йўлламоқдаман. Сизнинг сиёсатингиз ҳақида кўп ўқийман, мамлакатингиз тараққиёти учун амалга ошираётган ишларингизни юксак қадрлайман. Шу фурсатдан фойдаланиб, менга ўз дастхатингиз билан суратингизни юборишингизни сўрайман..."

Мана шу оддий мисолнинг ўзи бизга кўрсатилаётган хайрихоҳлик ва ҳурмат-эҳтиромнинг бир кўриниши эмасми?!

Оғир кунда бизнинг кўнглимизни кўтарган, қурбон бўлганларнинг, бегуноҳ кетганларнинг оилаларига ҳамдардлик изҳор этган, Ўзбекистонда амалга оширилаётган демократик ва бозор иқтисодиёти ўзгаришлари, жамиятни янгилаш йўлини қўллаб-қувватлаётган хорижлик дўстларимизга чуқур миннатдорлик билдирамиз.

Муҳтарам депутатлар!

Бугун, янги мингйиллик арафасида, бутун маърифатли дунё ўз тараққиёт истиқболлари, стратегиясини белгилаб олмоқда.

Собиқ Иттифоқ ҳудудида ташкил топган янги мустақил давлатлар учун бу вазифа алоҳида маъно-мазмун касб этади.

Шу нуқтаи назардан қараганда, иқтисодиётни ислоҳ этиш ва жамиятни ўзгартириш борасидаги натижасини холис баҳолаш, устувор йўналишлар ва бундан кейинги ривожланиш стратегиясини шакллантириш янги аср бўсағасида турган кўпгина давлатлар учун хос бўлган умумий хусусиятдир.

Шу йилнинг охирларида Ўзбекистонда ҳокимият олий органларига сайлов ўтказилишини ҳисобга олсак, бу вазифа биз учун ҳам нақадар муҳим эканлиги аён бўлади.

Такрор-такрор айтмоқчиман: жамиятни янгилашнинг инқилобий усулларига биз мутлақо қаршимиз. Биз тадрижий — эволюцион ислоҳотлар йўли тарафдоримиз ва бунга қатъий амал қиламиз. Мамлакатимизнинг тарихий ва миллий хусусиятларини, халқимиз табиатини — менталитетини инобатга олсак, ривожланишнинг мазкур йўли биз учун ниҳоятда мақбулдир.

Шу нуқтаи назардан, ҳаётнинг ўзи, иқтисодиётни ислоҳ этиш ва жамиятни янгилашнинг "ўзбекча модели" танлаган йўлимиз ва тамойилларимизнинг тўғри эканини кўрсатмоқда.

Ислоҳотларнинг айнан босқичма-босқич амалга оширилиши, демократик ва бозор ислоҳотларини кучли ижтимоий сиёсат, аҳолининг ночор қатламларини муҳофаза қилиш билан уйғун олиб борилиши ижобий натижалар бермоқда. Бу ҳол, менинг назаримда, сиёсатимизнинг қўллаб-қувватланиши ва эътироф этилишига сабаб бўлмоқда.

Ютуқларимизга, энг аввало, ислоҳотларнинг аҳоли томонидан қўллаб-қувватланишига таянган ҳолда, уларни янада чуқурлаштиришнинг устувор йўналишларини белгилаб олишимиз керак. Шуни унутмайликки, бундан саккиз йил муқаддам бошланган янгиланиш жараёнининг ютуқлари, халқимиз учун фаровон турмуш шароитларини яратиш, олдимизга қўйган мақсадларга етишмоғимиз — буларнинг барчаси истиқбол режаларини нечоғли аниқ, оқилона ва энг муҳими, реал белгилаб олишимизга боғлиқ.

Шундай қилиб, XXI аср арафаси ва унинг дастлабки йилларида мамлакатимизнинг ривожланиш стратегияси, ислоҳотларни чуқурлаштириш ва жамиятни янгилаш борасидаги фаолиятимизнинг мазмун-моҳияти нималардан иборат бўлиши керак?

Биринчи устувор йўналиш — мамлакат сиёсий, иқтисодий ҳаётини, давлат ва жамият қурилишини янада **эркинлаштириш.**

Ўзбекистондаги ислоҳотлар ва янгиланиш жараёнларига баҳо берар эканмиз, шуни таъкидлашни истардимки, ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштириш йўли ўз моҳият эътиборига кўра мамлакатимизда амалга оширилаётган барча ўзгаришларнинг асосий боғловчи бўғинига айланади.

Шу билан бирга, табиийки, биз бугунги эркинлаштириш жараёнларига, жамиятимизни демократиялаштириш натижаларига бу йўлда эришилган дастлабки босқич сифатида қараймиз.

Шундан келиб чиққан ҳолда, эркинлаштириш тамойилини кенгайтириш соҳасидаги асосий йўналишларни белгилар эканмиз, диққат-эътиборимизни кўпроқ қайси вазифаларга қаратишимиз зарур?

Сиёсий соҳани эркинлаштириш борасида: авваламбор, аҳолининг сиёсий фаоллигини кучайтириш, жамиятда манфаатлар ва қарамақарши кучлар ўртасида мувозанатни таъминлайдиган кучли механизмларни шакллантириш зарур.

Демократиянинг энг муҳим тамойили — одамларнинг сайлов ҳуқуқини, ўз хоҳиш-иродасини эркин ифодалаш, ўз манфаатларини рўёбга чиқариш ва ҳимоя қилиш ҳуқуқини таъминлаш учун ҳақиқий шарт-шароит, қонуний-ҳуқуқий замин яратиб бериш лозим.

Шу маънода ҳокимият тузилмаларига бўладиган навбатдаги сайловлар жамиятни эркинлаштириш ва демократик ислоҳотлар йўлида сиёсий тизимимиз учун катта синов бўлади.

Сайловларни Конституциямиз ва қонунчилигимиз талабларига қатъий таянган ҳолда, умумэътироф этилган халқаро амалиёт меъёрлари доирасида ўтказиш муҳим аҳамиятга эгадир.

Давлат қурилиши ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнларини эркинлаштириш масаласи ҳам катта аҳамият касб этади. Бу борадаги асосий вазифалар ҳокимият барча тармоқларининг бир-биридан мустақил ҳолда иш юритиш тамойилларини мустаҳкамлаш, ҳокимият ваколатларини нодавлат ва жамоат ташкилотларига, фуқароларни ўз-ўзини бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказа бориш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза этишни кучайтиришдан иборат.

Иқтисодиёт соҳасини янада эркинлаштириш мақсади — биринчи навбатда, давлатнинг бошқарув ролини чегаралаш, хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий эркинликларини ҳамда иқтисодиётнинг барча соҳаларида хусусий мулк миқёсларини кенгайтириш, мулкдорларнинг мавқеи ва ҳуқуқларини мустаҳкамлаш демакдир.

Иккинчи устувор йўналиш — жамият маънавиятини янада юксалтиришдан иборат. Маънавият ҳақида гап кетар экан, мен аввало, инсонни руҳий покланиш ва юксалишга даъват этадиган, инсон ички оламини бойитадиган, унинг иймон-иродасини, эътиқодини мустаҳкамлайдиган, виждонини уйғотадиган қудратли ботиний кучни тасаввур қиламан.

Эркин фуқаро маънавиятини, озод шахсни шакллантириш масаласи олдимизда турган энг долзарб вазифадир. Бошқача айтганда, биз ўз ҳақ-ҳуқуқларини танийдиган, ўз кучи ва имкониятларига таянадиган, атрофида содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга мустақил муносабат билан ёндашадиган, айни замонда шахсий манфаатларини мамлакат ва халқ манфаатлари билан уйғун ҳолда кўрадиган эркин, ҳар жиҳатдан баркамол инсонларни тарбиялашимиз керак.

Барчамиз яхши англаб олишимиз керакки, ҳаётимизнинг бошқа соҳаларидаги аҳвол, амалга оширилаётган ислоҳотларимизнинг самарадорлиги аввало халқ маънавиятининг тикланиши, бой тарихий меросимизнинг кенг ўрганилиши, анъаналаримизнинг сақланиши, маданият ва санъат, фан ва таълим ривожи билан узвий боғлиқдир.

Учинчи устувор йўналиш — кадрлар масаласи. Биз олдимизга қандай вазифа қўймайлик, қандай муаммони ечиш зарурати туғилмасин, гап охир-оқибат, барибир кадрларга ва яна кадрларга бориб тақалаверади. Муболағасиз айтиш мумкинки, бизнинг келажагимиз, мамлакатимизнинг келажаги, ўрнимизга ким келишига ёки бошқачароқ айтганда, қандай кадрлар тайёрлашимизга боғлиқ.

Олий Мажлис IX сессиясида қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни амалга ошириш, ҳаётга татбиқ этиш, ҳеч бир муболағасиз, стратегик мақсадларимиз — фаровон, қудратли, демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти барпо этишимизнинг асоси бўлмоғи зарур.

Тўртинчи устувор йўналиш — халқ турмуш даражасининг изчил ва барқарор ўсиши, аҳолини янада кучли ижтимоий ҳимоя қилишни ифода этади.

Аҳолининг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш ислоҳотларнинг барча босқичида асосий йўналиш бўлиб хизмат қилади. Бу ислоҳотларимизга асос қилиб олинган беш тамойилдан биридир. Биз бундан кейин ҳам шу тамойилга таянган ҳолда иш олиб боришимиз керак.

Бешинчи устувор йўналиш — жамиятдаги барқарорлик, тинчлик, миллатлар ва фуқаролараро тотувликни, сарҳадларимиз дахлсизлигини, мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигини таъминлашдан иборат.

Шу муносабат билан мен Ўзбекистон бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, дунё мамлакатлари билан тенг ҳуқуқлилик асосида шерикчилик қилиш, барча можаро ва муаммоларни фақат тинч сиёсий ва ҳуқуқий воситалар билан ҳал этиш тарафдори эканини яна бир бор маълум қилмоқчиман.

Аммо минтақадаги аҳвол, дунёнинг бошқа ҳудудларида вазиятнинг кескинлашуви Ўзбекистоннинг суверенитетига, изчил ва барқарор ривожига хавф солиши мумкин бўлган кучларга муносиб жавоб қайтарадиган хавфсизлик тизимларини яратишни тақозо этмоқда. Мазкур вазифаларни бажарган тақдирдагина биз фаровон турмушга, адолатли ҳаётга эришамиз, жаҳон ҳамжамиятида ўзимизга муносиб ўрнимиз ва нуфузимиз бўлади.

Азиз ватандошлар!

Мазкур йўналишлар ҳақида гап борар экан, албатта, биз учун бу ишлар янгилик эмаслигини айтиб ўтмоқчиман. Гап, аввало, аллақачон бошланган ислоҳотлар моҳиятини янада теранроқ идрок этиш ва уни чуқурлаштириш, тараққиёт ва ривожланиш йўлидаги саъй-ҳаракатларимиз гарови — муҳим йўналишларни муайян шароитларда рўёбга чиқариш ҳақида бормоқда.

Мазкур вазифаларни бажариш ва энг аввало, жамиятни янада эркинлаштириш, ислоҳотларни чуқурлаштириш учун нима қилишимиз, диққат-эътиборимиз, имкониятларимизни нималарга қаратишимиз керак?

Энг аввало, қонунчилик фаолиятимиздаги камчиликларни танқидий баҳолаб, бартараф этиш, қонунларимизнинг мукаммал ва изчил бўлишига эришмоғимиз ва, энг муҳими, барча ҳуқуқий давлатлар қаторида қонун асосида яшашни ўрганишимиз зарур. Шу билан бирга, қонунчилик ва меъёрий асосларни шакллантириш жамиятни ўзгартириш ва ислоҳ этиш жараёнидан олдинроқ юриши керак.

Аҳолимизнинг сиёсий фаоллиги ҳали замон талаблари даражасида эмаслигини, ҳамон суст эканини қайта-қайта айтишга тўғри келмоқда. Тан олишимиз керак: эски андозалардан тўлиқ қутила олмаяпмиз. Барча муҳим қарорлар юқоридан қабул қилиниб, бизларни бор-йўғи ижрочиларга, баъзан ўйланмай қабул қилинган қарорлар қурбонига айлантирган маъмурий-буйруқбозлик, мустабид тузум иллатларидан жудо бўлишимиз қийин кечяпти.

Сиёсий маданиятни юксалтириш керак. Одамлар ҳокимият қарорлари қандай қабул қилинишини, уларнинг ижроси қандай назорат қилинаётганини билишлари, бу қарорларни тайёрлаш ва амалга оширишда фаол иштирок этишлари зарур. Бошқача айтганда, жамият марказда ва жойларда сайланган ҳокимият ўз тақдирини қай тарзда ҳал этаётгани, уларнинг истиқболини қай тарзда белгилаётганидан хабардор бўлиб туриши керак.

Ҳар бир инсон жамиятдаги ўз ўрнини билиши, ўзини жамиятнинг ажралмас қисми деб ҳис этиши даркор.

Жамиятни демократиялаш жараёни сиёсий институтлар — **партиялар, нодавлат ва жамоат ташкилотларини** мустаҳкамлаш ва ривожлантириш билан бевосита боғлиқ.

Бу гап, аввало, партиялар масаласига тааллуқли. Сиёсий партиялар ва ҳаракатлар мамлакатимизнинг сиёсий, иқтисодий, маънавий ҳаётидан муносиб ўрин ололмаётгани ҳақида кўп гапирилмоқда. Айтиш керакки, бу танқид ўринлидир.

Сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ҳокимият тизимларидан, аввало, ҳокимиятнинг сайлаб олинаётган органларидан ўрин олиш учун курашар экан, аниқ мақсадлари, ҳаракат дастурлари бўлиши керак. Токи бу дастурларнинг амалга оширилиши мамлакатдаги ижобий ўзгаришларга баракали таъсир этсин.

Бунинг учун аввало, партия етакчилари ҳам, уларнинг тарафдорлари ҳам нима учун ва нимага қарши курашаётганларини аниқ-равшан тасаввур этишлари зарур.

Барча демократик давлатларда бўлганидек, бизда ҳам партияларнинг ўзаро кураши, ғоя ва қарашларнинг рақобати, керак бўлса, сайловчилар овози учун кураш бўлиши табиий. Албатта, бу кураш мамлакатда қабул қилинган конституцион ҳуқуқий меъёрлар ва қонунчилик тартиб-қоидалари доирасида олиб борилиши керак.

Жамият ҳаётида нодавлат ва жамоат тизимларининг мавқеи ўсиб бораётганини алоҳида таъкидлашни истардим. Сўнгги беш йил ичида жамоат бирлашмалари ва нодавлат ташкилотлар сони 1500 тага кўпайиб, бугун уларнинг сони 2300 тага етди. Улар фақат аҳоли фикрининг турли кўринишларини ифода этиб қолмасдан, одамларнинг ижтимоий фикрини шакллантиришга ҳам фаол таъсир кўрсатмоқда.

Бугун сессияда "Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида"ги Қонун муҳокама этилади ва биз уни яна бир бор танқидий кўз билан баҳолашимиз зарур. Муҳими шундаки, қонун асосида ташкил этилаётган нодавлат ва жамоат ташкилотлари фақат хайрия ва мурувват муассасаларига айланиб қолмасин. Тўғри, бу хайрли ишлар ҳам жамоат ташкилотлари фаолиятининг бир жиҳати, лекин асосий томони эмас. Уларнинг бош вазифаси — энг аввало, демократик қадриятларни, кишиларнинг қонуний ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишдан иборатдир.

Нодавлат ва жамоат ташкилотларини ривожлантиришдан мақсад — жамият аъзоларининг манфаатлари мувозанатини таъминлаш ва ҳимоя қилиш. Сиёсий ва ижтимоий соҳада эса давлат тизимларига муқобил куч сифатида улар адолат тарозисини ҳаётда ҳукмрон қилишга ҳисса қўшишлари лозим.

Бугун аёллар ва ёшларнинг жамият ҳаётидаги ўрни ва мавқеини янада юксалтириш ўта муҳим масаладир. Жамиятимизнинг гуллари айнан мана шу аёлларимиз ва ёшларимиздир, десак, асло муболаға бўлмайди. Шунинг учун ҳам аввало, Аёллар йили муносабати билан қабул қилинган Дастур тадбирларини оғишмай, изчил амалга ошириш зарур. Бундан ташқари, аёллар меҳнатини енгиллаштириш, айниқса, уларнинг турмуш шароитини яхшилаш ҳақида жиддий ўйлаб кўриш ва керакли тадбирларни амалга ошириш даркор.

Аёллар ўртасида олиб бориладиган ишларнинг шаклларини кенгайтириш, уларнинг илмий ва маданий савиясини кўтариш керак. Шуни унутмайликки, жамиятнинг демократик ўзгаришлар йўлидан нечоғли илгарилаб кетгани, шу жамиятнинг аёлларга бўлган муносабати унинг маданий-маънавий савиясини белгилайди.

Ёшлар билан ишлаш масалалари алоҳида эътиборни талаб қилади. Биз мамлакатимизнинг истиқболи ёш авлодимиз қандай тарбия топишига, қандай маънавий фазилатлар эгаси бўлиб вояга етишига, фарзандларимизнинг ҳаётга нечоғли фаол муносабатда бўлишига, қандай олий мақсадларга хизмат қилишига боғлиқ эканини ҳамиша ёдда тутишимиз керак. Бизнинг бугунги меҳнатимизга қандай баҳо берилиши ҳам ана шунга боғлиқ.

Биз фарзандларимизнинг баркамол руҳий дунёси учун, уларнинг маънавий-ахлоқий жиҳатдан етук, жисмонан соғлом бўлиши учун доимо қайғуришимиз, курашмоғимиз зарур.

Шундай экан, вояга етмаганлар ўртасида жиноятчилик даражасининг юқорилигича қолаётгани, рўйхатга олинган ишсизларнинг анча қисмини ёшлар ташкил этиши бизни ташвишга солмай қўймайди.

16 февралдаги фожеали воқеаларнинг иштирокчилари асосан ёшлар экани бизни айниқса ташвишлантиради. Бизнинг беғам, лоқайдлигимиз, ишимиздаги камчиликлар оқибатида улар жиноий гуруҳлар, экстремистлар таъсирига, диний мутаассиблар таъсирига тушиб қолган.

Бу аввало сиёсий-ижтимоий соҳадаги муайян нуқсонлар, энг муҳими, ёшлар ташкилотлари ва маҳалла кенгашлари ишидаги катта камчиликларни кўрсатади. Мен бу масалада давлат ҳокимияти ва жамоат ташкилотлари барча бўғинлари раҳбарларининг айби борлигини таъкидлашга мажбурман.

Ҳурматли халқ ноиблари!

Давлат қурилиши жараёнларини чуқурлаштириш ва эркинлаштириш тўғрисида гапирганда, Конституцияда ва қабул қилинган қонунларда кўзда тутилган — **ҳокимиятнинг турли тармоқларини бир-биридан ажратиш тамойили** амалда қандай рўёбга чиқарилаётганига алоҳида эътибор бериш муҳимдир.

Мамлакатимизда амалда давлат бошқаруви тизими таркиб топди. Давлатимизда қонун чиқарувчи олий орган — Олий Мажлис бор, сайлаб қўйиладиган маҳаллий ваколатли органлар — Кенгашлар бор, Президент бор, Бош вазир, Бош вазир ўринбосарлари бор, тегишли ваколатга эга бўлган вазирлар ва маҳкамалар раҳбарлари бор. Ҳокимлар ва уларнинг таркибий бўлинмалари бор. Табиийки, ана шу тизимнинг ҳаммаси, ундаги ҳар бир ҳокимият тузилмаси ўз вазифаларини аниқ бажариши ва ягона пировард мақсадни — халқ иродаси ва умидларини рўёбга чиқаришни кўзлаб ишлаши керак.

Келинг, ўзимизга шундай савол берайлик: бу тизим қанчалик самарали ишламоқда, бу тизимнинг ҳар бир бўғини ўз зиммасига юклатилган вазифаларни ва бурчларини қандай бажармоқда?

Тўрачилик, ўз вазифасига совуққонлик билан қараш, порага сотилиш ҳоллари бу тизим асосларига нечоғли зарар етказмоқда?

Бу муаммоларни ечиш учун қуйидаги масалаларга эътибор бериш лозим:

биринчидан, давлат бошқаруви тизимининг ўзини ривожланган ва демократик мамлакатлар намунаси асосида, уларга ўхшатиб такомиллаштириш. Бу тўхтовсиз давом этадиган жараёндир;

иккинчидан, кадрлар масаласини ҳал этиш. Бошқарув тизимининг асосий, ҳал қилувчи жойларида замонавий фикр юритадиган, ўз халқи, ўз Ватани манфаатларига ғоят садоқатли, юқори малакали кадрлар ишлаши лозим;

учинчидан, ижроия ҳокимияти устидан жамоатчилик, аввало сайлаб қўйиладиган ҳамда ваколатли органлар назоратини, бошқача айтганда, зарур ваколат берилган халқ депутатлари амалга оширадиган назоратни бутун чоралар билан кучайтириш лозим.

Бир мисолни олиб кўрайлик. Мамлакат парламенти — Олий Мажлис Конституцияга мувофиқ, бизда Президент таклифи бўйича бошқа мамлакатлардаги каби фақат Бош вазирнигина эмас, балки ҳукуматнинг бутун таркибини номманом сайлайди. Лекин ҳукумат аъзолари парламент томонидан уларнинг фаолияти мунтазам назорат қилинаётганини ҳис этяптими ёки йўқми?

Афсуски, жойларда ҳам худди шундай аҳвол мавжуд. Маҳаллий Кенгашлар — ваколатли органлар томонидан сайланадиган биринчи шахслар — ҳокимлар ҳамда ҳокимликлар таркиби депутатлар олдида ўзлари мунтазам ҳисобот беришлари лозимлигини қанчалик сезишяпти? Бу борада ҳал этиш зарур бўлган жуда катта муаммо мавжуд.

Биз олдимизга фуқаролик жамияти барпо этиш мақсадини қўйганмиз.

Фуқаролик жамиятини қуриш бир қанча ваколатли вазифаларни давлатдан маҳаллий ҳокимият органларига, жамоат тузилмаларига ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич топшириш кўзда тутади.

Давлат тасарруфида асосан конституцион тузумни, мамлакатнинг мустақиллиги ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилиш, ҳуқуқ-тартибот ва мудофаа қобилиятини таъминлаш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, мулк эгаларининг ҳуқуқларини, иқтисодий фаолият эркинлигини ҳимоя қилиш, самарали ташқи сиёсат ўтказиш каби вазифалар қолиши керак.

Стратегик аҳамиятга молик масалалар, муҳим иқтисодий ва хўжалик масалалари бўйича, пул ва валюта муомаласи бўйича қарорлар қабул қилиш, хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг ҳуқуқий шарт-шароитларини яратиш, экология масалалари, умумреспублика транспорт ва муҳандислик коммуникацияларини ривожлантириш, янги тармоқларни вужудга келтирадиган ишлаб чиқаришни барпо этиш масалалари давлат миқёсида ҳал этилиши лозим.

Қолган барча вазифалар ва айниқса, биринчи навбатда, бозор ислоҳотларини амалга ошириш, тадбиркорликни рағбатлантириш, хусусий мулкни ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш, истеъмол бозорини тўлдириш, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, одамларнинг моддий фаровонлигини ошириш ва аҳолини кучли ижтимоий муҳофаза қилиш масалалари маҳаллий ҳокимият идоралари ҳамда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан ҳал этилиши керак. Айни шу йўл билан биз фуқаролик жамиятининг мустаҳкам асосларини барпо этишимиз мумкин.

Қонун нуқтаи назаридан қараганда маҳаллий органлар, янги қонунлар қабул қилингач, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш

(Давоми 3 -бетда)

ЎЗБЕКИСТОН XXI АСРГА ИНТИЛМОҚДА

Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги маърузаси

(Боши 1-2- бетларда)

органлари ҳам кўп жиҳатдан ана шундай ваколатларга эга бўлди. **Энди энг муҳим вазифа ана шу ваколатларни амалга оширишнинг таъсирчан механизмини яратишдир.**

Биз маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари олдига қўйилган вазифаларни ҳал этиш учун улар етарли молиявий ресурсларга эга бўлишига эришмоғимиз лозим. Бунинг учун уларнинг даромадларини шакллантирувчи манбаларни мунтазам кенгайтириб бориш зарур бўлади.

Бугунги кундаёқ солиқ тўғрисидаги қонунда кўзда тутилган барча маҳаллий солиқлар ва йиғимларгина эмас, умумдавлат солиқларининг анчагина қисми ҳам маҳаллий бюджетларга йўналтирилмоқда. Натижада давлат бюджети барча даромадларининг 62 фоизидан кўпроқ қисми маҳаллий бюджетлар улушига тўғри келмоқда. Энг муҳими эса, барча бюджет харажатларининг 58 фоизидан кўпроғи маҳаллий бюджетлар орқали амалга оширилмоқда.

Жамоат идораси бўлмиш фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ресурсларини мустаҳкамлашда шу органлар орқали аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга сарфланаётган катта миқдордаги бюджет маблағидан ташқари, тадбиркорликни фаол ривожлантириш, кичик корхоналар ва аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаси иншоотларини барпо этиш ҳисобидан тушадиган маблағни кўпайтиришни ҳам ҳисобга олиш лозим.

Маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари бажарадиган вазифалар доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларининг бир қисмини босқичма-босқич топшириш лозим. Бунда энг муҳими, аҳолининг касб ва ижтимоий таркиби манфаатларини янада тўлароқ ифодалаш ва ҳимоя қилишда нодавлат, жамоат тузилмаларининг ҳуқуқ ва мавқеларини ошириш даркор. **"Кучли давлатдан — кучли фуқаролик жамияти сари"** деган сиёсий қурилиш дастурининг моҳияти ана шунда яққол намоён бўлади. Айнан шундай ёндашув фуқароларнинг ўзларига ўз ҳаёти ва бутун жамият ҳаётини бошқаришда ва ташкил этишда кенг иштирок этиш учун имконият яратади. Бу эса фуқаролик жамияти тамойилларига тўла мос келади.

Ҳурматли депутатлар!

Суд-ҳуқуқий соҳасига дахлдор ислоҳотларни чуқурлаштириш масалаларига алоҳида тўхталмоқчиман.

Биз адвокатура тизимини кучайтириш ва унинг чинакам мустақиллигини таъминлаш, уларнинг ваколатлари ва мақомини прокуратура мақомига тенглаштириш учун қонунчилик соҳасида ҳам, амалий ишлар соҳасида ҳам кўпгина чора-тадбирлар кўрмоқдамиз.

Ҳар қандай суд жараёнида, жиноий иш кўрилаётган бўлса ҳам, фуқаролик иши кўрилаётган бўлса ҳам, бир томонда айбловчи, иккинчи томонда тенг ҳуқуқ билан ҳимоячи сўзга чиқади.

Фақат қонунга бўйсунувчи суд, судьялар эса қонуний ҳуқуқларига, ўз виждонига амал қилиб, айбловчи ва ҳимоя қилувчи томонларнинг фикрларини холисона ҳисобга олиш асосида мустақил равишда адолатли, қонуний ҳукм чиқаради.

Бундан хулоса қилиб айтиш керакки, суд тизимини ислоҳ қилиш, аввало, **ҳукм чиқарувчи судьяларнинг чинакам мустақиллигини таъминлашга қаратилиши керак.**

Фақат шундай қилганда ҳозир судни жазоловчи орган деб биладиган одам судга ўз ҳуқуқлари ва эркинликларини, манфаатларини ҳимоя қилиши лозим бўлган орган сифатида мурожаат қиладиган бўлади. **Ана шундагина суд ҳокимиятнинг ҳақиқий мустақил учинчи тармоғига айланади.**

Бу борадаги муаммоларни ҳал қилиш учун суд-ҳуқуқий тизимини ислоҳ қилиш бўйича таклифларни тайёрлаш учун Олий Мажлис ҳузурида — парламентда доимий ишлайдиган ваколатли комиссия тузишни зарур, деб биламан. Бу комиссияга тегишли ваколатларни бериш керак.

Эркин ва мустақил оммавий ахборот воситалари ҳар томонлама ривож топиши лозим. Улар ҳақли равишда ҳокимиятнинг тўртинчи тармоғи бўлиши даркор.

Оммавий ахборот воситалари ҳаётимизга кун сайин чуқурроқ кириб бораётганини ҳозир ҳеч ким инкор этолмайди. Бу жараённи биз табиий ҳол, деб қабул қилмоқдамиз. Бугунги кунда нашрлар сони кўпайибгина қолмасдан — ҳозир 490 та газета ва 138 та журнал рўйхатга олинган —жамиятни ривожлантириш ва давлат қурилишида уларнинг аҳамияти ва тутган ўрни ҳам ортиб бормоқда.

Ҳозирги пайтда қабул қилинган қонунлар ва қонун ҳужжатлари ижроси устидан жамоат назоратини, давлат ҳамда мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан назоратни амалга оширадиган механизм сифатида оммавий ахборот воситаларининг мавқеини кучайтириш зарур. Айни шу оммавий ахборот воситалари ҳар бир киши ўз фикрини ифода эта олишига имкон берадиган эркин минбар бўлиши керак. **Айни шу оммавий ахборот воситалари жамиятимизнинг демократик қадриятларини ва тушунчаларини ҳимоя қилиши, одамларнинг сиёсий, ҳуқуқий ва иқтисодий онгини шакллантириш бўйича фаол иш олиб бориши лозим.**

Оммавий ахборот воситалари ҳамиша жамоатчилик фикрига кучли таъсир ўтказишга қодир бўлган фаол қурол бўлиб келганини унутмаслигимиз керак. Шу сабабли журналист кадрларнинг, қалами ўткир, демак, одамларнинг қалбига кириб бора оладиган кишиларнинг масъулияти каттадир. Биз журналистлар аҳли сиёсий етук, масъулиятли, ҳалол ва виждонли, ўз ишини яхши биладиган, мамлакатимизнинг ватанпарвар кишиларидан иборат бўлишига эришмоғимиз даркор.

Азиз дўстлар!

Жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш таъминланганда, у чинакам ҳуқуқий, фуқаролик жамияти бўлади. Ҳар бир киши ўз ҳуқуқларини аниқ ва равшан билиши, улардан фойдалана олиши, ўз ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қила олиши лозим. Бунинг учун аввало, мамлакатимиз аҳолисининг ҳуқуқий маданиятини ошириш зарур. Шу билан бир вақтда ҳар бир инсон тўғраларча ўзбошимчаликдан, қонунсизликдан ўз ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган идоралар мавжудлигига амин бўлмоғи керак.

Бу хусусда мен қуйидагиларни амалга оширишни таклиф қиламан.

Биринчидан, инсон ҳуқуқлари соҳасида Миллий ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган муассасаларнинг яхлит тизимини барпо этиш.

Инсоний мезонлар, ҳукуматга қарашли бўлмаган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотлар ва оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш масалалари бўйича Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорликни кучайтириш лозим. Республика минтақаларида Инсон ҳуқуқлари бўйича вакил самарали фаолият кўрсатиши учун шарт-шароит яратиш, Омбудсмен институтининг ҳақиқий мустақиллигини таъминлаш зарур.

Иккинчидан, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги асосий халқаро шартномаларга қўшилишга доир ишларни давом эттириш керак.

Янги халқаро шартномаларга қўшилибгина қолмай, шу декларациялар бўйича зиммамизга олган халқаро мажбуриятларни бажаришнинг, барча органлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар бу декларациялар талабларига сўзсиз риоя қилишининг механизмини қонун йўли билан ишлаб чиқиш зарур.

Учинчидан, фуқароларнинг ижроия органларига мурожаатларининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш, фуқароларнинг шикоятларини ўз вақтида ва одилона кўриб чиқиш учун, давлат органлари масъулиятини ошириш мақсадида "Давлат органлари томонидан фуқароларнинг шикоятлари ва аризаларини кўриб чиқиш тартиби тўғрисида" қонун қабул қилиш зарур.

Энди иқтисодиёт масалаларига ўтсак.

Бу соҳада **биринчи галдаги** асосий вазифа — **мулкдорлар синфини шакллантириш масаласини тубдан ҳал этиш лозим. Бошқача айтадиган бўлсак, биз ўз олдимизга қўйган мақсадни — хусусий мулкчилик етакчи ўринда турадиган кўп укладли иқтисодиётни барпо этиш мақсадини амалга оширишимиз керак.**

Бу устувор вазифани бажариш мақсадида биз пайчилик муносабатлари орқали, фермер ва деҳқон хўжаликларини ривожлантириш орқали қишлоқда эгалик туйғусини қайта тиклаш юзасидан, хусусий тадбиркорликни ривожлантириш юзасидан қабул қилган қарорларимиз ҳаётда тўла рўёбга чиқиши учун барча ишни қилишимиз лозим.

Эркин тадбиркорлик учун иқтисодий ва ҳуқуқий шарт-шароит яратиш зарур. Кичик ва ўрта бизнесни кенг ривожлантириш учун ҳамма йўлни очиб бериш лозим.

Тадбиркорлик тузилмаларининг молия, банк ва бошқа бозор тузилмалари билан муносабатларини мустаҳкамлаш, энг муҳими, кредит олиш йўлида мавжуд тўсиқларни олиб ташлаш лозим. Уларнинг хомашё ресурсларидан фойдаланишларига кенг йўл очиб бериш, улар ишлаб чиқараётган маҳсулот мамлакатнинг ўзида ҳам, унинг ташқарисида ҳам сотиладиган бозорни кафолатловчи тизимни барпо этиш даркор.

Кичик бизнес учун бошқарувчи кадрлар тайёрлайдиган, уларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий маданиятини оширадиган бизнес мактаблари тармоғини вужудга келтириш зарур.

Энг муҳими эса, биз иқтисодиёт таркибида кичик, ўрта ва хусусий бизнес муносиб ўрин эгаллашига, керак бўлса, ҳал қилувчи ўринни эгаллашига, яқин икки-уч йил ичида кичик ва **хусусий корхоналар сонини икки баравар кўпайтириб, ялпи миллий маҳсулотда уларнинг улушини камида 25 фоизга етказишга эришмоғимиз лозим.**

Иккинчидан, иқтисодиётни эркинлаштириш **ҳақиқий рақобат муҳитини** шакллантириш билан узвий боғлиқдир. Рақобат бўлмаса, бозор иқтисодиётини барпо этиб бўлмайди. Рақобат — бозорнинг асосий шарти, айтиш мумкинки, унинг қонунидир. Биз "Монополия фаолиятини чеклаш тўғрисида" қонун қабул қилганмиз, лекин у амалда иш бераётгани йўқ. Статистика маълумотларига қараганда, эндиликда давлат тасарруфидан бутунлай чиқарилган савдо, хизмат кўрсатиш соҳаларида ҳам монополия тузилмаларига дуч келяпмиз.

Аҳвол шундай экан, қонун ва кишилар манфаатларини ҳимоя қилиши лозим бўлган Монополиядан чиқариш қўмитаси, солиқ органлари, прокуратура нима билан шуғулланмоқда, деган савол туғилади. Афсуски, улар бу масалалар билан жиддий шуғулланишмаяпти. Натижада ишлаб чиқаришга, энг муҳими эса, истеъмолчига, одамларнинг манфаатларига зарар етмоқда.

Хўш, бу соҳада аҳволни ўнглаш учун нима қилмоқ керак? Аввало, монополияга қарши қонунни кучайтириш, монополия тузилмаларини камайтириш ва тугатиш юзасидан амалий чоралар кўриш лозим. **Табиий монополиялар тўғрисида қонун қабул қилиш, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни кучайтиришга қаратилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиш даркор.**

Учинчидан, иқтисодиётни эркинлаштириш тўғрисида сўз юритганда, **бозор инфратузилмасини ривожлантириш,** молия ва банк тизими фаолиятини такомиллаштириш зарурлиги тўғрисида қайта-қайта гапиришга тўғри келмоқда. Кенг тармоқли бозор инфратузилмаси — фонд ва улгуржи бозорлар, биржалар, кредит ва молия муассасалари, лизинг ва консалтинг компаниялари, тадбиркорларга хизмат қилиши лозим бўлган бошқа тузилмалар том маънода шакллантирилмас экан, улар тўла куч билан ишламас экан, биз иқтисодиётимизни очиқ, эркин, энг муҳими, самарали, қисқа қилиб айтганда, ҳақиқий бозор иқтисодиётига айлантира олмаймиз.

Шу жиҳатдан қараганда, банк тизимини ислоҳ қилишни жадаллаштириш, фонд бозорини ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш, халқаро ярмарка савдоси билан шуғулланадиган республика марказини барпо этишни ниҳоясига етказиш, ташкил этилган улгуржи бозорлар фаолиятини яхшилаш зарур. Хуллас, бозор инфратузилмасини барча даражада изчиллик билан шакллантириш амалий ва қонунчилик фаолиятимизнинг устувор йўналишларидан бири бўлмоғи керак.

Тўртинчидан, ташқи иқтисодий фаолиятни ташкил этишнинг бутун тизимини тубдан қайта кўриб чиқиш лозим. Мен бу соҳани бошқариш ҳаддан ташқари расмийлашиб, маъмурийлашиб кетган, деб ҳисоблайман. Унда иқтисодий йўл билан, тарифлар билан бошқаришдан кўра, маъмурий чеклашлар орқали бошқариш усуллари устунлик қилмоқда. Биз ташқи иқтисодий фаолиятнинг жаҳонда қабул қилинган маърифий шаклларига тезроқ ўтишимиз, Бутун дунё савдо ташкилотига аъзо бўлишга эришмоғимиз даркор.

Шу билан бир вақтда биз иқтисодиётимизга хорижий сармояни янада кенгроқ жалб этиш учун, иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнларида, жаҳон бозорида рақобат қила оладиган маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этишда хорижий инвесторлар янада фаол иштирок этиши учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитларни такомиллаштиришимиз лозим.

Бешинчидан, валюта тизими ва бозорини эркинлаштириш зарур. Биржадан ташқари бозорни кенгайтириш ва ривожлантириш, тижорий банкларнинг роли ва масъулиятини ошириш ҳисобидан, 2000 йилдан бошлаб миллий валютамизни эркин муомладаги валютага тўлиқ алмаштириш (конвертация қилиш) масаласини ечиш вақти келди. Бу тадбир мамлакатимизга кириб келаётган инвестициялар ҳажмини ошириш гарови ва кафолатидир.

Олтинчидан, иқтисодиётни эркинлаштириш, аввало, давлат ва турли текширувчи, назорат қилувчи органлар томонидан корхоналарнинг хўжалик фаолиятига ноўрин аралашишни чеклаб қўйиш билан боғлиқ. Бу соҳада текширишлар ва тафтишлар сонини кескин чеклаб қўядиган маълум қарорлар қабул қилинди. Бу қарорларга риоя этилиши устидан қатъий назорат ўрнатиш, ҳозир ҳам корхоналарнинг ишлаб чиқариш фаолиятига қонунга хилоф равишда аралашиш фикридан қайтмаган кишиларни қаттиқ жазолаш лозим бўлади.

Бундай тартибсизликлар учун хизмат бурчи юзасидан тадбиркорларнинг манфаатини ҳимоя этиши лозим бўлган ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва солиқ органларининг нопок ходимларига нисбатан талаб бир неча бор кўпроқ, жазо эса янада қаттиқроқ бўлиши керак.

Иқтисодиётни эркинлаштириш — хўжалик юритувчи субъектларнинг ўз фаолияти учун иқтисодий ва молиявий масъулиятини ошириш демакдир. **Банкротлик институтининг аҳамиятини ошириш, хўжалик судлари фаолиятини кучайтириш лозим.**

Ҳурматли депутатлар!

Мамлакатимиз келажаги учун Олий Мажлиснинг IX сессиясида қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурнинг амалга оширилиши жуда муҳим аҳамиятга эга. Бу дастурни бажариш учун жавобгар кишилар олдига мен қуйидаги вазифаларни қўймоқчиман.

Биринчи. Янги ўқув йили бошлангунга қадар таълим тизимида мазкур тажриба қандай ўтаётганини ва унинг дастлабки натижаларини чуқур таҳлил этиб, таълим андозалари, ўқув режалари ва дастурлари мазмунига ислоҳотларнинг бош мақсадидан келиб чиққан ҳолда, яъни янги авлодни камол топтиришга қаратилган зарур тузатишлар киритиш даркор.

Иккинчи. Янги дарсликларни, замонавий педагогик ва ахборот технологияларини ўз вақтида ишлаб чиқиш ва жорий этишни таъминлашни алоҳида назорат остига олиш зарур.

Учинчи. Юқори малакали педагог кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлашга алоҳида эътибор бериш лозим. Кадрлар тайёрлашнинг сифати, эркин фикрловчи шахс-фуқарони камол топтириш эртага синфхоналар ва аудиторияларда кимлар дарс ва сабоқ беришига боғлиқ.

Умуман, ислоҳот йилларида биргина ўрта махсус, касб-ҳунар таълими учун 86 та янги муҳандислик-педагогик йўналишлар бўйича 50 мингдан ортиқ педагог кадрлар тайёрлаш лозим бўлади.

Тўртинчи. Ихтисослашган қурилиш трестлари тузишни ниҳоясига етказиш, барча зарур лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш ва Дастурда белгиланган академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларини фойдаланишга топшириш ишларини тўла ҳажмда бажариш лозим.

Жорий йилда ва 2000 йилда республиканинг ҳар бир тумани ва шаҳари замонавий талабларга жавоб берадиган янги турдаги ўқув юртлари билан таъминланиши учун 180 та янги касб-ҳунар коллежи ва 15 та академик лицейни қуриб фойдаланишга топшириш лозим. 2005 йилга қадар биз республикамизда 1611 та касб-ҳунар коллежи ва 181 та академик лицейдан иборат бўлган ўрта махсус ва касб-ҳунар ўқув юртларининг замонавий тармоқларини бунёд этишимиз керак. Бу тўққизинчи синфларни битирувчиларни ўрта махсус, касб-ҳунар таълими мактабларига тўла қамраб олишни таъминлайди.

Яна бир бор таъкидлаб ўтишга тўғри келади: амалга оширилаётган барча ислоҳотларнинг тақдири шу масалага, яъни кадрлар тайёрлашга чамбарчас боғлиқлигини биз аниқ ва равшан англаб олишимиз лозим. Ўзини шу мамлакатнинг ҳақиқий ватанпарвари деб биладиган ҳар бир киши бу Дастурни амалга оширишга ўз меҳнатини, ўз улушини қўшади, деб ишонаман.

Қадрли дўстлар!

Демократик ва бозор ислоҳотлари ҳамда янгиланиш йўлида қилаётган барча ишларимиз халқимиз манфаатларини кўзлаб, уларнинг фаровонлигини оширишга қаратилиши лозимлигини мен қайта-қайта таъкидлаб келаман.

Мамлакатимизда вужудга келаётган макроиқтисодий вазиятга ҳамда иқтисодиётнинг амалда юксалишига асосланиб, биз, энг аввало, **ҳозир яқин беш йил ичида иш ҳақининг энг кам миқдорини 3,5 баравар оширишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўйишга ҳақлимиз.** Иш ҳақи энг кам миқдорининг бундай оширилиши иқтисодий юксалишнинг бошқа омиллари билан қўшилиб, шу даврда аҳоли жон бошига тўғри келадиган ўртача даромадни 1,8-2,0 баравар оширишга имкон беради.

Иккинчидан, аҳоли даромадларини ошириш билан бир қаторда уларнинг харид қувватини ҳам ошириш зарур. Бунинг учун пулнинг қадрсизланишига қарши қаратилган қатъий чораларни кўриш ва яқин беш йил ичида пулнинг қадрсизланиш даражасини йилига 6-8 фоиз камайишига эришиш зарур. Асосан мамлакатимизда ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига ички истеъмол бозорини кундалик зарур товарлар билан мунтазам ва ишончли тарзда тўлдириш чора-тадбирларини амалга ошириш даркор. Шу мақсадда саноат ишлаб чиқариш умумий ҳажмида истеъмол товарларининг улушини яқин беш йил ичида 50 фоизга етказиш зарур.

Учинчидан, аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг амалдаги механизмини танқидий баҳолаш ва мустаҳкамлаш, унинг аниқ тоифадаги кишиларга қаратилишини кучайтириш лозим бўлади. Давлат томонидан аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ҳажми ва миқдорини кўпайтириш билан бир вақтда ҳақиқатда ёрдамга муҳтож бўлган кишилар ва оилаларгина ижтимоий ёрдам олишлари лозим.

Тўпланган ижобий тажрибани ҳисобга олиб фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари орқали аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва ҳимоялаш тажрибасини янада кенг жорий этиш зарур. Шундагина биз аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишда аниқликни ва адолатни таъминлай оламиз. Энг муҳими эса, шу мақсадлар учун ажратилаётган катта маблағдан самарали фойдаланишни таъминлай оламиз.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тизимида ёлғиз қариялар, пенсионерлар ва ногиронларнинг талаблари ва эҳтиёжларига алоҳида эътибор бериш лозим бўлади.

Ҳокимликлар, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот органлари яқин беш йил ичида ёлғиз пенсионерлар ва ногиронларнинг уй-жой-маиший шароитларини яхшилаш, уларни дори-дармонлар ва махсус муолажа билан таъминлаш, қариялар ва ногиронлар интернатларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича комплекс чора-тадбирларни ишлаб чиқишлари зарур.

Ногиронларни тўлақонли фаол ҳаётга қайтариш учун уларнинг жисмоний имкониятларини ҳисобга олиб, ўқитиш, қайта ўқитиш ва ишга жойлаштиришни ташкил этиш лозим.

Шунингдек, ногирон болаларни тиббий-ижтимоий жиҳатдан реабилитация қилиш бўйича болалар ногиронлигининг олдини олишни, уларга тиббий, ижтимоий жиҳатдан мадад бериш ва меҳнат қобилиятини тиклашни, касб ўргатиш ва сўнгра ишга жойлаштиришни кўзда тутадиган махсус **давлат Дастурини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш зарур.**

Бу ишларнинг ҳаммасига хайрия ташкилотларини, давлатга қарашли бўлмаган жамғармаларни, тадбиркорлар ва ҳомийларнинг маблағини кенг жалб этиш лозим.

Тўртинчидан, аслида, бу вазифани биринчи қилиб қўйиш ҳам мумкин, меҳнат бозорини шакллантириш, янги иш жойларини барпо этиш ва аҳолининг иш билан оқилона бандлигини таъминлаш бўйича фаол сиёсат ўтказиш керак. Бу борада ишсизликнинг олдини олиш, меҳнатга яроқли ҳар бир фуқаро ўз меҳнатидан даромад топиб, ўз эҳтиёжларини қондириши, ўз турмуш даражасини, оиласи ва болалари фаровонлигини ошириши учун зарур шарт-шароит яратиш муҳим аҳамиятга эга.

Вазирлар Маҳкамаси барча даражадаги ҳокимликлар билан биргаликда 2000-2005 йилларда аввало қишлоқ жойларда, ислоҳотлар давомида қишлоқ хўжалигидан бўшаб қолаётган ортиқча ишчи кучларини жалб этишни ҳисобга олган ҳолда молиявий манбалар билан мустаҳкамланган **янги иш жойларини барпо этиш Дастурини ишлаб чиқиши лозим.**

Шу билан бир вақтда жойларда ишсиз сифатида рўйхатга олинган кишиларни ҳудудларни ободонлаштириш, йўллар, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилма объектларини қуришга доир ҳақ тўланадиган жамоатчилик ишларига кенг жалб этиш лозим.

Бешинчидан, ижтимоий инфратузилмани, аввало, қишлоқ жойларда янада ривожлантириш, **аҳолини табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш юзасидан қабул қилинган давлат дастурини бажариш лозим.** Яқин беш-етти йил ичида мамлакатнинг барча аҳоли пунктлари сифатли ичимлик сув билан таъминланиши зарур. 2005 йилга қадар қишлоқ аҳолисини ичимлик сув билан таъминлаш 85 фоизга, табиий газ билан таъминлаш 82 фоизга етказилиши керак. Бунинг учун 1999-2005 йилларда қишлоқ жойларда 30 минг километрга яқин газ тармоқларини, 18 минг километрли сув қувури тармоқларини ишга тушириш даркор.

Халқ фаровонлигини барқарор, муттасил оширишни, аҳолини ижтимоий ҳимоялашни устувор йўналиш қилиб белгилаб, шу йўл билан ислоҳотлар фақат инсон манфаатларини кўзлаб, унинг фаровонлиги учун амалга оширилади, деган асосий қоидамизни яна бир бор тасдиқлаган бўламиз.

Муҳтарам халқ депутатлари!

Сизларнинг эътиборингизни Қуролли Кучларни, чегара қўшинлари ва ички қўшинларни ягона давлат сиёсати асосида босқичма-босқич, чуқур ислоҳ қилиш масалаларига қаратмоқчиман.

Армияни ислоҳ қилишнинг моҳияти нималардан иборат?

Биринчи. Мудофаа соҳасидаги мавжуд ва эҳтимол тутилган таҳдидларни таҳлил этиш биздан **мамлакатимиз тинчлиги ва осойишталигини самарали ва ишончли ҳимоя қилишга қодир бўлган, тезкор, жанговар қобилияти юксак, ҳар жиҳатдан яхши таъминланган Қуролли Кучларни шакллантиришни тақозо этади.**

Шу мақсадда мамлакат ҳудудида ҳарбий-маъмурий бирликлар — ҳарбий округларни тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Қуролли Кучларнинг қўшилмалари ва қисмлари қайтадан жойлаштирилмоқда. Буларнинг ҳаммаси қўшинларни бошқариш самарадорлигини анча оширишга, уларни энг муҳим стратегик йўналишларда жамлашга, ҳудудий мудофаанинг ҳақиқий тизимини шакллантиришга имкон беради.

Шу билан бир вақтда Қуролли Кучлар сонини анча камайтиришимиз лозим. Бу шунчаки бир чора, юзаки бир жараён эмас, балки сони ва тузилиши, профессионал таркиби жиҳатидан энг мақбул армияни тузиш юзасидан пухта ўйлаб, ҳисоблаб чиқилган аниқ режалардир.

Армияни қисқартириш натижасида бўшайдиган маблағни биз шартнома билан ишлайдиган ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларига тўланадиган ҳақни оширишга сарфлаймиз. Бу эса ана шу тоифадаги ҳарбий хизматчилар сонини кўпайтиришга имкон беради. **Биз шунга эришмоғимиз керакки, ҳарбий хизмат сўзда эмас, балки амалда фарзандларимизнинг, ёшларимизнинг нуфузли иши, шон-шараф иши бўлмоғи лозим.**

Иккинчи. Илғор мамлакатлар ва армияларнинг тажрибаларини ўрганиш асосида Қуролли Кучларимизни ташкил этиш таркибининг ўзини қуйи бўғинлардан тортиб, юқори босқичларгача ва бошқаришни тубдан қайта кўриб чиқишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўймоқдамиз.

Учинчи. Ислоҳот ҳарбий хизматчиларни маънавий-ахлоқий тарбиялашни, профессионал тайёргарлигини ва қайта тайёрлашни ташкил этишнинг бутун тизимини қайтадан кўриб чиқишни кўзда тутади. Бу жангчиларимизда Ватанга муҳаббат ва садоқатни, юксак маънавий фазилатлар ва мустаҳкам иродани тарбиялашга, профессионализмни, аъло жанговар тайёргарликни таъминлашга қаратилиши лозим.

Тўртинчи. Қуролли Кучларни ҳарбий-техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш ва янгилаш комплекс дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш лозим. Армиямиз зарур техника ва қурол-яроғлар билан етарли миқдорда таъминланиши даркор. Бу армия олдида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишнинг энг муҳим шартларидан биридир.

Сўнгги вақтда чегара қўшинларини ислоҳ қилиш бўйича амалий чораларни кўряпмиз. Чегарачиларимиз олдида турган асосий вазифалар мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини таъминлаш, қўпорувчи-террорчи гуруҳлар ва айрим ёвуз унсурларнинг чегара орқали юртимизга суқулиб киришига йўл қўймаслик, Ўзбекистоннинг иқтисодий ва бошқа манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат.

Ҳозирги вақтда чегара қўшинлари — давлатимиз сарҳадларини ҳимоя қилишнинг биринчи эшелонини ташкил этадиган мустақил қўшин туридир.

Шу мақсадда Давлат чегараларини қўриқлаш қўмитаси тузилди, чегара минтақалари ва қўмитанинг бошқа ҳудудий бўлинмалари ва қисмлари ташкил этилди. Ҳукумат чегара қўшинларининг моддий-техника базасини, кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш, чегара инфратузилмасини ташкил этиш юзасидан барча зарур чораларни кўрмоқда.

Биз чегараларимизни мустаҳкамлар эканмиз, бу ташқи дунёдан ажралиб қолишга ҳаракат қилаётганимизни билдирмайди, албатта. Ўзбекистон барча қўшни давлатлар билан дўстона муносабатларни ривожлантиришдан, ягона савдо маконини барпо этишдан, транспорт коммуникацияларини ривожлантиришдан манфаатдордир.

Нияти пок, ғояси соғлом кишилар учун, илмий, маданий ва гуманитар мулоқот учун бағримиз очиқ. Шу билан бир вақтда биз мустақил давлат сифатида, миллий манфаатларимизга амал қилиб, ўз чегараларимизни ишончли ҳимоя қилиш ва қўриқлаш юзасидан зарур чораларни кўришга ҳақлимиз ва мажбурмиз.

Ички ишлар вазирлиги тузилмасида ҳам туб таркибий ислоҳотларни амалга ошириш белгиланган. Ички қўшинлар вазифалари, тузилиши қайта кўриб чиқилди. Уларни ташкилий, моддий-техникавий жиҳатдан анча мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, йўл ҳаракати хавфсизлигини, жамоат тартибини ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлайдиган бўлинмаларни ислоҳ қилиш устида ишламоқдамиз.

Ислоҳотлар натижасида ички ишлар органларининг фуқароларни ва жамиятни террорчилик, қўпорувчилик хуружидан, барча шаклдаги экстремизм, уюшган жиноятчилик каби жиноят кўринишларидан ишончли ҳимоя қилишни таъминлайдиган тизим шаклланиши зарур.

Ички ишлар органлари шахс ҳуқуқлари ва эркинликларини, жамоат тартиби ва фуқаролар хавфсизлигини ҳимоя қилишнинг ишончли гарови бўлиши лозим.

Армияни, чегара қўшинлари ва ички қўшинларни ислоҳ қилишга доир давлат сиёсатини амалга ошириш фақат мудофаа салоҳиятимизни юксалтиришга қаратилган. Бошқача айтганда, бу жараён ягона мақсадни — ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларни амалга ошириш, демократик жамият ва ҳуқуқий давлат қуриш учун, одамларимизнинг тинч ҳаёти ва бунёдкорлик меҳнатини таъминлаш учун шарт-шароит яратиб беришни кўзлаб амалга оширилмоқда.

Азиз юртдошлар!

Биз XX1 аср бўсағасида турибмиз, биз янги буюк ишлар олдида турибмиз. Сиз билан бизнинг вазифамиз давр олдимизга қўяётган барча талабларга муносиб жавоб қайтаришдир. Истиқболимизни аниқ ва равшан тасаввур этиб, халқимизга тинч ва фаровон турмушни таъминлашдир, жаҳон майдонида ўзимизга муносиб ўрин эгаллаб олишдир.

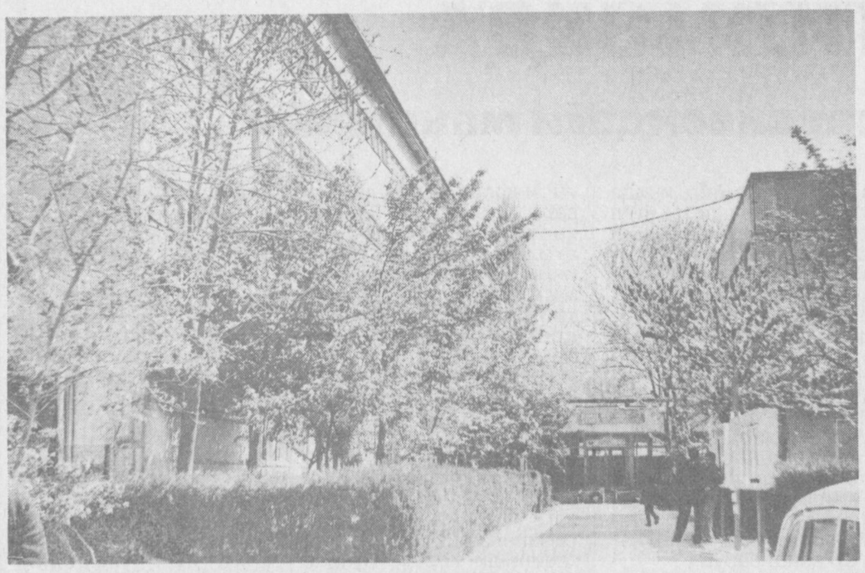

ТАЛАБГА МОС БЎЛАДИ

(Боши 1-бетда)

– Бизнинг таълим масканимиз 1999 йилнинг 1 сентябридан озиқ-овқат, енгил саноат, маиший хизмат соҳасида мутахассислар тайёрлайдиган касб-ҳунар коллежи сифатида иш бошлайди, – деди биз билан суҳбатда лицей директори Мирниёз Бекназаров. – Ҳозирги кунда тайёргарлик ишлари билан машғулмиз. Реконструкция ва таъмирлаш ишлари смета бўйича 90 миллион сўм маблағни ташкил этса, бугунги кунга келиб қурувчиларимиз 47-48 миллион сўмлик ишни бажаришди.

– Мирниёз ака, ушбу реконструкция жараёнини ким маблағ билан таъминлаяпти?

– Тошкент шаҳар ҳокимиятига қарашли ЎМКҚТ бошқармаси бош буюртмачи ҳисобланганлиги боис, маблағ билан ўзи тўлиқ таъминлаяпти. Шунингдек, бошқармада ташкил этилган махсус дирекция жойларда амалга оширилаётган ишларни назорат қилади ва барча ишлар тугагандан сўнг, объектни қабул қилиб олади.

– Бу ишлар кимлар томонидан бажарилмоқда?

– Сирғали туманига қарашли "Савдоқурувчиси" жамоа корхонаси бош пудратчи ҳисобланади. Унинг ишчилари гишт териш, бетон ётқизиш, фойе, вестибюль ҳамда ўқув хоналарини янгитдан таъмирлаш, ўқув биноси томини янгилаш каби асосий ишларни бажаришаяпти. "Дилфероз", "Силовсин" ҳамда "Нур ва техника" хусусий фирма-корхоналари монтаж, электр билан таъминлаш, ускуналарни жойлаштириш, сантехника каби қўшимча таъмирлаш ишлари билан шуғулланишмоқда.

– Мирниёз ака, бу реконструкция ишлари қачон охирига етказилади? Янги лойиҳада қандай ўзгаришлар акс этган?

– Барча ишлар июль ойининг охиригача тугалланиши зарур. Зеро, 1 сентябрдан ўқувчиларимиз янги таъмирланган бинода ўқиши керак.

Асосий ўзгаришларга келсак, ҳар бир ўқув хонаси полига янгидан ленолиум тўшалиб, деворидан тортиб эшикдераза ромларигача, электр тармоғи, сув ва иситиш тизимларигача янгидан ўзгартирилаяпти. Махсус фанларга ажратилган ўқув хоналарида лаборатория машғулотлари учун хоналар ташкил этмоқдамиз. Яна эътиборли томони шуки, бизнинг даргоҳимизда икки қаватли катта ўқув ишлаб чиқариш цехимиз бор эди. Янги лойиҳа бўйича бу ердаги умумий залларни жами 6 та ишлаб чиқариш устахонасига айлантирмоқдамиз. Бу ерда қандолатчи-ошпаз, карамелчи-конфетчи, қандолатчи-нонвой мутахассисликлари учун алоҳида устахоналар, тикувчи-бичувчиларга махсус цех, ун маҳсулотларини қайта ишлаш, карамел-конфет ишлаб чиқарувчи махсус цехлар алоҳида бўлиши кўзланмоқда.

Карамел-конфет маҳсулотларини ишлаб чиқарувчи "Нагема" фирмасининг ускунаси Германиядан келтирилиб, ушбу цехга ўрнатилди. Худо хоҳласа, ўзимизда озиқ-овқат, қандолатчилик маҳсулотлари тайёрланадиган бўлади. Бундан ташқари футбол, волейбол, баскетбол, теннис корти каби майдончалардан иборат катта спорт мажмуи, йигитларимизни ҳарбий тайёргарликка тайёрлайдиган майдон қурилиши бошланмоқда.

Раҳбар сўзидан маълум бўлдики, бу ерда касб-ҳунар коллежига айлантирилиш учун барча шарт-шароитлар яратилган. Реконструкция ва қурилиш ишларидан ташқари мазкур лицейда янги ўқув дастурлари илмий текшириш институтлари билан ҳамкорликда ишлаб чиқилган. Бу ердаги 35 та гуруҳда таҳсил олаётган 915 нафар ўқувчи ёшларга таълим-тарбия бераётган 32 нафар ўқитувчи ҳамда 55 нафар ишлаб чиқариш таълими устаси қайта тайёргарликдан ўтиб, ўз малакасини оширишган. Пойтахтдаги Ардус, Демир, Левинтул қўшма корхоналари, "Ўртоқ" қандолатчилик фабрикаси, Сирғали тумани марказий универсал магазини каби бир қатор корхоналар билан шартномалар тузилиб, битирувчилар ҳозирнинг ўзидаёқ ушбу корхоналарда амалиётда бўлишмоқда, аксарият қисми эса ишга жойлаштирилмоқда.

Нурлан УСМОНОВ,
"Маърифат" мухбири

Суратларда: реконструкция жараёнидан лавҳалар. М.Аринов олган суратлар

Nafosat bo'stoni

БЕҲЗОДНИНГ СИЙРАТИ ВА ШИРИННИНГ СУРАТИ

Сизу биз шоир ва таржимон Олимжон Бўриевни "Аттоир", "Илтифот", "Замахшарийнома", "Амир Темур", "Ғурурли миллат тимсоли", "Маънавият гултожи" сингари кўплаб китоблари орқали яхши таниймиз. Унинг таржимасида Абдураҳмон Жомийнинг "Юсуф ва Зулайҳо", "Лайли ва Мажнун", "Саломон ва Абсол", Насафийнинг "Ким зўр?" ("Баҳориёт") Низомийнинг "Бақол ва тулки" ҳамда "Чор китоб" асарлари китобхонларга тақдим этилган. Қуйида ўзининг ярим асрлик тўйини нишонлаётган ҳассос шоирнинг буюк мусаввир, жаҳон тасвирий санъатида афсонани ҳақиқатга айлантириб, туб бурилиш ясаган, ўз мактабини яратиб олам аҳлини лол қолдирган монийқалам рассом Камолиддин Беҳзод ҳазратлари ҳаёти, тарихи ва ижодий фаолиятига доир "Беҳзод ва Ширин" ишқий лирик достонидан лавҳа ҳавола этилмоқда.

Таҳририят

Беҳзод сувратини қўйдию мизга,
Кўзи тушди унинг дилоро қизга.
Бу эди Нақкошнинг ягона қизи,
Ҳирот боғларининг хушбўй ялпизи.
Ўн уч — ўн тўртларга қўйганди қадам,
Ҳусни малоҳати эди бир олам.
Беҳзод суратига бўлиб маҳлиё,
У бирла суҳбатлар қурарди гоҳо.
Мирак Нақкош ила Гулноз Бахти,
Ҳаёт боғларининг ёлғиз дарахти.
Дилоро Ширинни қизғанмай сира,
Беҳзодни билишиб пок ва бокира,
Алар суҳбатига берилмай ҳалал,
Ака-сингил каби улар ҳар маҳал,
Ўзаро қилишиб эркин мулоқот,
Хаёлга келтирмас эдики Беҳзод,
Пайт келиб шу гўзал ёри бўлишин,
Бағрида ҳилоли ойдек тўлишин.
Беҳзод тарбияси, порсо, поклиги,
Катта санъат учун дили чоқлиги.
Улуғ хизматларга ўзни бағишлаб,
Бир ўзи ўн одам чоғича ишлаб,
Ҳою ҳавас ила сургали хаёл,
Вақт тополмасди рости бемалол.
Илму машғулот-ла киши бўлса банд,
Ҳаёти ўтади ширин мисли қанд.
Айшу ишрат эмас бекор кайф-сафо,
Оқил учун эрур бу жабру жафо.
Еб-ичиб, ким давр сурса умрбод,
Охир қилмишидан у зот чекар дод.
Дунё яралмаган маишат учун,
Емоғу ичмоғу айш-ишрат учун.
Еб семириш эрур ҳайвонотга хос,
Маишат шайтоннинг ишидир ифлос.
Тафаккур соҳиби ҳазрати инсон,
Қорни тўйганича бақадри имкон,
Танаввул айласа эрур кифоят,
Бу ҳақда бор ахир ҳадису оят.
"Инсонни ҳайвондан айладик жудо".
Деб айтган "Қурьон"да қудратли Худо.
Инсон яшаш учун емоғи керак,
Раббига шукрона демоғи керак.
Наинки яшагай емоқлик учун,
Менга камроқ тегди демоқлик учун.
Ушбу хаёлотдан руҳланиб Беҳзод,
Қоғоз қалам олиб айлади ижод.
Ҳаёт манзарасин у чизди атай,
Бир ёнда еб-ичиш, маишату май.
Бир ёнда меҳнату ижоду заҳмат,
Ҳам Аллоҳ нуридан етгувчи раҳмат.
Маишат аҳлини айлаб мешқорин,
Семизлик айлади улар шиорин.
Қоринларин тутиб юролмай аранг,
Еган жойда улар турарди қаранг.
Одам сиймосида ҳар тўнғиз мижоз,
Емоқчи бўлгандай оғиз очиб боз,
Кулгили шаклда эдилар жирканч,
Безаклари бўлиб яна сийму ганж.
Улким тириклик деб айлаб танаввул,
Эл-улус ғами дер айлаб тахайюл,
Меҳнат, ижод ила яшаган одам,
Тасвирда кўриниб тетигу бардам,
Беҳзодга ўз иши бағишлаб ғурур,
Ширинни қошида дилида сурур,
Унга сўзлар эди сурат маъносин,
Шод этиб Ҳиротнинг гули раъносин.
Билиб-билмай қалбин борарди овлаб,
"Гўзал оҳуниким сайёд жиловлаб.
Қўлга киритгандек бемакру тузоқ,
Тақдир найрангини тузарди узоқ.
Нима ул муҳаббат? Бир хаёлий қуш,
Бировлар тўқиган афсона ё туш.
Мажнуннинг девона бўлгани етар,
Бошқалар бу йўлда не қилар, нетар?
Яхшиям йўқ, менинг ишқ деган дардим,
Бошимга тушса ишқ ахир нетардим?"
Бу хаёл бошига келиб бир ҳолат,
Беҳзод ўз фикридан бўлди хижолат.
"Дарди йўқ кесакдир, ишқи йўқ эшак",
Бу мақол ишқсизлар ҳақида бешак.
Дилимда бўлмаса меҳру муҳаббат,
Мени қўлламаса илоҳий рифъат,
Юракдан ёнмасам фарзанди башар,
Мусаввир бўлмасдим машҳур бу қадар.
Севаман, эҳтимол олмагайман тан,
Балки севгилимдир шу буюк Ватан.
Балки шаҳид отам, онамнинг меҳри,
Буюк аждодларнинг севгиси, сеҳри,
Ҳассос юрагимни забт айлагандир,
Балки ранглар дилим сабт айлагандир.
Балки олдимдаги шу гўзал малак,
Сўлим хушбўйлиги мисли ҳандалак,
Севгувчи дилимни этгандир асир,
Севмасам бўлардим қандай мусаввир?...

Олимжон БЎРИЕВ

Kasaba uyushmalari hayotidan

МАҚСАД — МУАЛЛИМГА ЭЪТИБОР

Узбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасининг навбатдаги кўчма раёсати ва Пленуми Самарқанд шаҳрида ўтказилди.

Кун тартибида ўқув муассасаларида 1999 йилги қабул қилинган жамоа шартномалари тўғрисида Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар қўшма раисларининг ахборотлари тингланди.- Тадбирда Самарқанд вилояти, туман, шаҳар қўмиталари ва бошланғич касаба уюшма қўмиталарининг олиб бораётган ишлари ҳақида сўз борди. Барча таълим муассасалари билан биргаликда педагог ходимларни ижтимоий - иқтисодий аҳволини яхшилашга қаратилган "Таълим тўғрисида"ги Қонун, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ининг бажарилиши бўйича маълум ишлар олиб борғанлиги таъкидланиб, ютуқлар билан бирга мавжуд камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш борасида ҳам кўп юмушларни бажариш ҳақида гапирилди.

Бундан ташқари, ҳудудларга мактаб ва бошқа ўқув муассасалари қошидаги оромгоҳлар ҳамда дам олиш масканларида ёзги соғломлаштириш мавсумига таёргарликнинг бориши ҳақидаги ахборотлар тингланиб, зарур ва керакли йўл-йўриқлар берилди.

Касаба уюшмаси аъзоларига маошларнинг ўз вақтида туланиши , иқтидорли, аълочи ва ёрдамга муҳтож талабаларга ва педагог ходимларга бюджетдан ташқари маблағдан маошларига қўшимча ҳақ берилиши, овқатланиш нархини арзонлаштириш, ўқув юртларида меҳнат муҳофаза ва нуқсонлари бартараф этиш борасида ҳам кўп юмушларни бажариш ҳақида гапирилди.

1999 йил "Аёллар йили"да касаба уюшмаларида фаолият кўрсатаётган барча аёллар ва талаба ўқувчи қизларни ижтимоий ҳимоя қилиш, соғломлаштириш, диспансеризациядан ўтказиш масалаларига алоҳида эътибор бериш вазифалари юклатилди.

Куннинг иккинчи ярмида таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси, Самарқанд вилояти ҳокимлиги, вилоят касаба уюшмалари Кенгаши ҳамда Узбекистон Фанлар Академияси Самарқанд бўлими ҳамкорлигида "1999 — Аёллар йили" хотин қизларни ижтимоий-иқтисодий муҳофаза қилиш вазифаларига бағишланган илмий-амалий конференцияси ташкил этилди.

Конференцияни Узбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасининг раиси И.Абдуғаниев олиб борди.

Конференция ишида Самарқанд вилояти ҳокимининг муовини А.Э.Маматов табрик сўзи билан чиқди.

Тадбир қатнашчиларининг Челек туманидаги Имом ал-Бухорий мақбарасига қилган саёҳати улар қалбида учмас из қолдирди.

Й.АҲМЕДОВ,
Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси бош мутахассиси

Xullas...

ҚЎНҒИРОКДАН "ҚЎНҒИРОҚ" ҚАЧА

Ичувчиларнинг аксарияти бекорчихўжалар. Зерикканликдан улар не бир номаъқулчиликларга қўл уришмайди?

Озерск шаҳрида истиқомат қилувчи Божко деган ароқхўр ўз кўнглини чоғ этиш мақсадида милицияга сим қоқди: фалон мактабга бомба қўйилган. Ўзи эса ўт ўчирувчиларни, эваукация қилинган ўқувчи ва ўқитувчиларни "мазза" қилиб кузата бошлади. Лекин унинг "дилдан қувнаши" узоққа чўзилмади. "Ҳазилкаш"нинг эшиги тақиллаб, қўлларига кишан солинди.

"Челябинский рабочий" газетасининг хабар беришича, телефонда қўпорувчилик ҳаракатини содир этган бу кимса икки йил озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган. Бошқача айтганда, қўнғироқдан "қўнғироқ"қача бўлган "масофа"ни босиб ўтишга мажбур. Икки йил ўтиб, озодлик қўнғироғи чалингач шўрлик худо хоҳласа, сафар халтаси билан уйига қайтади.

УЙИ КУЙГАН САМОГОНЧИЛАР

Қўлбола ароқ тайёрлаш Россиядаги шаҳарларда қадимдан мавжуд. Ичувчилар "Ўзингникидан ҳузур қилишнинг гашти бошқача" деб қўйишади.

Петербургнинг Ланск шоссесидаги 20-уйда яшовчи самогончилар иккинчи бора қўлбола ароқ тайёрлашмаса керак.

... Улар оёқда туролмайдиган даражада маст қиладиган ичимлик тайёрлашмоқчи эди. "Маҳсулот"дан жиндек миқдорини текшириб кўриш учун гугурт чақишди. Спиртнинг буғи билан тўлиб кетган хонада кутилмаган воқеа рўй берди: кучли портлаш.

Самогончилар касалхонага олиб кетилди. Квартира эса бутунлай бошқатдан тикланадиган ҳолатда...

Қўлбола ароқ тайёрлаб, бундан "баҳра" олишни истаганлар омон қоладими ёки нариги дунёга равона бўладими, бизга қоронғи...

МУҲАББАТ ФОЖЕАСИ

Севмоқ-севилмоқ айб эмас. Мундоқ олиб қараганда, кишилар ўртасидаги жамийки муносабатлар ичидаги энг олий туйғу ҳам ишқ-муҳаббатдир.

Муҳаббат савдоси не куйларга солмайди?

Челябинск шаҳридаги "Ромео" ва "Жульетта"ларнинг ишқий саргузаштлари фожиали тугайди деб ким ҳам ўйлабди?

Шаҳар ички ишлар бошқармаси навбатчиси Михаил Казимиров воқеани шундай шарҳлайди: "5-лицей ўқувчиси бўлган ёш йигит тун ярмида ўз маъшуқаси яшайдиган уйнинг тўртинчи қаватидаги хонадонга чиқмоқчи бўлади. Зинапоядан чиқиб, эшик тақиллатса, қаттиққўл ота-оналарнинг қаҳру ғазабига йўлиқишини у билар эди. Келишувга мувофиқ, йигитчага юқоридан чойшаб узатилади. Латтага тиришибтирмашиб тўртинчи қаватга чиқишнинг ўзи бўладими? Ногаҳон ошиқ йигитдан омад юз ўгирди...

Шўрликни тортиб олишга "кучи" етмаган чойшаб узилиб кетди. "Ромео" беҳуш ҳолатда ерда ётарди...

Иккала оёғи ҳам синган йигитча шаҳар касалхонасининг реанимация бўлимида ўзига Худодан шифо тилаб ётибди. Ёнида эса севгилиси...

ana shunaqa gaplar...

Sport

ПЕШҚАДАМЛИКНИ ҚЎЛДАН БЕРМАЙ

Сидней олимпиадаси учун саралаш босқичларида баҳс қизғин давом этмоқда. Кореяга йўлланма олишга асосий даъвогарлардан бўлмиш миллий терма жамоамиз яна бир муҳим ғалабани қўлга киритди. Футболчиларимиз тожикистонлик ҳамкасбларини қабул қилиб, 3:0 ҳисобида ғолиб чиқишди.

ШАҲМАТ — КОНИ ҲИКМАТ

Яқинда Ўзбек давлат жаҳон тиллари университетида шахмат бўйича талабалар мусобақаси бўлиб ўтди. Уч кун давом этган ушбу мусобақа ишқибозларда катта таассуротлар қолдирди. Ғолиблар қимматбаҳо совринлар билан, томошабинлар эса, ажойиб шахмат комбинациялари билан тақдирландилар.

ДУНЁ ПОЛВОНЛАРИГА ЧОРЛОВ

Тез кунларда, спортнинг халқаро миқёсда тан олинган "шарқ якка кураши" турлари сонини яна биттага кўпайтирган ўзбек миллий кураши бўйича жаҳон чемпионати бўлиб ўтади. Пойтахтимизда ўтадиган бу ажойиб мусобақада куч синашиш учун жаҳоннинг турли қитъаларидан азамат полвонлар келишади.

МЕРГАНЛАР БАҲСИ

Фарғона вилояти Боғдод туманидаги 11 - ўрта мактабда спортнинг энг қадимги турларидан бири - "Камондан отиш" бўйича мактаб биринчилиги ўтказилди. Рақибларни доғда қолдирган мерганлар ғолиблик совринларини қўлга киритдилар.

СПОРТ ДЎСТЛИК ОМИЛИ

Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида ишлаб турган Француз маданияти марказлари аъзолари футбол майдонида куч синашишга аҳд қилдилар. Элчихона ҳомийлигида ўтадиган ушбу учрашувда француз тили билан машғул бўлган ўзбек ва француз талаба ва устозлар қатнашади.

maydonchasi

QUTLOV

Ҳурматли Зуҳра Абдуллаева!

Сизни таваллуд кунингиз билан табриклаймиз. Фарзандларимизни билимли, ақлли ва одобли қилиб етиштиришдек савобли ишингиздан мамнунмиз. Ҳамиша соғу-саломатлик , серғайратлик ва хуш кайфият ҳамроҳингиз бўлсин!

Шайхонтоҳур туманидаги 41-ўрта мактаб ота-оналар кенгаши ва маҳалла қўмитаси жамоаси.

Ҳурматли онажонимиз Машкура Райимжонова!

Сизни туғилган кунингиз муносабати билан табриклаймиз. Сизнинг таълим-тарбия борасида қилаётган, хусусан, айни дамда Пискент туманидаги 42-мактаб директори сифатида бажараётган эзгу ишларингизга ривож тилаймиз. Ҳамиша соғ-саломат бўлинг!

Фарзандларингиз: Маҳмуджон, Мунира ва Ҳайрулла

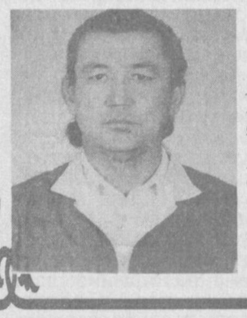

Ҳурматли отажонимиз Тешабой МАВЛОНОВ!

Сизни таваллуд кунингиз билан чин қалбдан муборакбод этамиз, ёш авлодни тарбиялашдек, билимли қилишдек эзгу ишингизда муваффақиятлар тилаймиз. Сизга боқий умр, мустаҳкам соғлиқ, ишингизда собитлик тилаймиз.

Фарзандларингиз
Қўшработ туман, Оқтепасой ж/х.

САНЪАТКОР – ЎҚИТУВЧИ

Абдулла Авлоний номидаги Халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институтида бугунгача аниқанавий бўлмаган, аммо анъанавий ҳолга айланса арзийдиган бир тадбир бўлиб ўтди. Тадбир Республика халқ таълими вазирлиги ҳамда Ўзбекистон телерадиокомпанияси ҳамкорлигида ташкил этилган бўлиб "Ўқитувчининг иккинчи истеълоди" деб номланган. Албатта, мен ҳали "бердисини" айтмай туриб, бироқ сизда савол туғилиши мумкин. Ўқитувчининг иккинчи истеълоди ҳам бўлар эканми? Ҳа, бўлар экан.

Тадбирда мамлакатимизнинг барча вилоятларидан 60 дан ортиқ истеъдодли (яъни икки истеъдодли) ўқитувчилар ҳозир бўлишди. Во ажаб, уларнинг ҳар бири саҳнага чиқса кўз олдингизда ё санъаткорга, ё шоирага, ёки... айланар, пастга тушса эса яна ўша заҳматкаш ўқитувчига айланиб қолар эди.

Мен худди шундай барчани хушнуд этаётганлардан бирига ўзини таништиришини илтимос қилдим. У деди:

— Данғара тумани халқ таълими бўлими мудири Одинахон Давроновамман.

— Мана эшитдик, яхшигина овозингиз бор экан. Лекин сиз раҳбарсиз. Раҳбарнинг шундоғам вақти кам бўлади. Аммо яхши овозни асраш учун ҳам бир оз вақтни чиқим қилишга тўғри келмайдими? — Ҳайратланиб сўрайман мен.

— Айтганингиздай вақт йўқ. Лекин шундай пайтлар бўладики ишхонамнинг эшигини ичидан қулфлаб олиб хуморидан чиққунча қўшиқ айтаман.

Ҳа, истеъдод шинам хоналару юмшоқ ўриндиқларда эмас, қулфланган хоналару синф хоналарида ҳам бўй чўзаверади. Биз бунга ишондик. Сизнинг ҳам ишончингизни кафолатлаймиз.

МУХБИРИМИЗ

Tadbir

ИЖОД ПАЛЛАСИНИНГ КЎРИНИШЛАРИ

Юртимиздаги 19 та олий ўқув юртлари жамоалари иштирок этган "Ниҳол - 99" ёшлар фестивалининг ғояси миллий ва умумбашарий руҳда эди. Фестивалга талабалар театр студиялари таклиф қилинди. Ота-онага ҳурмат, ватанга садоқат, буюк қадриятларимизга бўлган эътиқод, келажакка бўлган ишонч, улуғ маънавиятимизни тараннум этувчи саҳна кўринишлари ранг-баранг ва мазмунли бўлганидан таҳсин ва офаринлар ёғилди.

Ёшлар театр томошаларини завқ билан кўришди. Бир-бирларининг чиқишларига баҳо беришди. Бўш вақтларида Тошкентнинг диққатга сазовор жойларида бўлишди, музей театрларга боришди. Бир-бирлари билан дўстлик алоқаларини боғлаб, эсдалик учун суратларга тушишди.

ТошДУ ректори, Т.Долимов "Ниҳол - 99" ёшлар фестивали иштирокчиларини чин юракдан қутлади. Университет театр студиясининг раҳбари Олимжон Худойназаров фестивал қатнашчиларининг Ўзбекистон Республикаси ёшларига мурожаатномасини ўқиб эшиттирди.

Ҳакамлар ҳайъати ёшларнинг саҳна кўринишларини синчковлик билан кузатишди. "Энг яхши спектакл" , "Энг яхши режиссура", "Энг яхши аёл роли", "Энг яхши эркак роли" учун ҳомийларнинг махсус ёрлиқлари ва қимматбаҳо совғалари тақдим этилди.

— "Энг яхши спектакл" ТошДУ ёшлари ижро этган Шароф Бошбековнинг "Хўжайинлар" асари, 2-ТошМИ ёшлари ижро этган "Сойибхўжа операцияси" спектаклига .

«Энг яхши аёл роли» Садоқат Ўзбекова - (ТошДУ тарих факультети 3-курс талабаси)га, Азиза Зуфарова — ТошМИ талабасига, "Энг яхши эркак роли" эса Толибжон Шоимқулов (2 ТошМИ 4-курс талабаси)га,

«Энг яхши режиссура» Қаҳрамон Саъдуллаев (ТошДУ Маданият саройи директори)га Наби Орифжонов (ТошМИ)га насиб этди.

Томошавийлиги, замонавийлиги, миллийлиги билан кўзга ташланган жамоаларга ҳакамлар ҳайъатининг махсус совринлари топширилди. Улар орасида Қорақалпоғистон Давлат университетининг "Бу турфа дунё", Жиззах Давлат педагогика университетининг "Кулганлар кулаверсин", Самарқанд Давлат чет тиллар университетининг "Самарқанднома", Тошкент Давлат иқтисодиёт университетининг "Наврўзнинг туғилиши", Тошкент Давлат консерваториясининг ўзбек болалар операси намунаси сифатида "Ҳайвонлар султони" спектакллари учун топширилди.

Биз ғолибларнинг бир нечтаси билан суҳбатлашдик.

— Қувончим вужудимга сиғмаётир. Бу муваффақият нафақат меники, балки шу даргоҳда бизга устозлик қилган режиссёримиз Қаҳрамон Саъдуллаевнинг маҳорати, қолаверса, "Хўжайинлар" спектаклини бирга ўйнаган тенгдошларимники деб биламан, - дейди Садоқат Ўзбекова.

Иккинчи ғолиб Толибжон Шоимқуловнинг дил изҳори:

— Фестивалда бошқа тенгдошларимнинг ижодини завқ билан томоша қилдим. Мен учун уч кун ҳаяжонларга тўлиқ бўлди. Ҳакамлар ҳайъатининг холис баҳоларидан мамнунман.

Ғолибларнинг қай бири билан юзма-юз бўлмайлик, кайфиятлари чоғ эди. Ва бу табиий ҳолдир.

Талабанинг фикру хаёлини фақат ўқиб илм олиш банд этиши керакми? Йўқ, у ижод қилсин, ўйласин, фикрласин, ўз қобилиятини ундабунда синаб кўрсин. Ахир ёшлик — ижод этиш, яратиш палласи.

"Ниҳол-99" фестивалининг "кашфиёт"лари бир талай талабаларнинг ижодий қобилиятларини синаб кўриш мақсадида ташкил қилинган эди. Муддао амалга ошди...

Зарбуви АЛҚАРОВА

Нуробод туман халқ таълими бўлими, туман таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси жамоаси шу уюшма раиси **Мусурмон НОРМАТОВ**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Юнусобод туманидаги Д.Нурмуҳаммедов номидаги 272-мактаб жамоаси шу мактабнинг олий тоифали бошланғич синф ўқитувчиси **Собира ҲАКИМОВА** вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНБОЕВ, Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Гулчеҳра ПАРПИЕВА, Нўъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Йўлдош САИДЖОНОВ, Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси,32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-55-58.

Газетани IBM компьютерида Абдирасул НАРМАНОВ саҳифалади.
Навбатчилар: Шарифа МАДРАҲИМОВА, Алишер НАЗАРОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150. Г-0282. Тиражи 47.450.
Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2.

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй

Босишга топшириш вақти -20.00.
Топширилди — 18.30.